

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

AUŠRA ALEKNAITĖ

Edukologijos studijų programos (specializacija:
švietimo vadyba) studentė

**ŠVIETIMO FALSIFIKACIJA:
FENOMENO SAMPRATA IR SITUACIJOS
ANALIZĖ**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas:
Prof. dr. Vincentas Lamanuskas

Šis darbas yra originalus ir nebuvo teikiamas kuriam nors laipsniui ar
kvalifikacijai įgyti

Šiauliai, 2006

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1 . ŠVIETIMO FALSIFIKACIJOS FENOMENAS.....	7
1.1. Samprata.....	7
1.2. Nacionalinis ir tarptautinis kontekstas.....	10
2. ŠVIETIMO FALSIFIKACIJA: SITUACIJOS ANALIZĖ.....	21
2.1. Švietimo falsifikacija, kaip problema: ekspertinis tyrimas.....	21
2.1.1. Tyrimo metodologija	21
2.1.2. Tyrimo rezultatai.....	23
2.2. Švietimo falsifikacija mokytojų požiūriu.....	33
2.2.1. Tyrimo metodologija.....	33
2.2.2. Tyrimo rezultatai.....	34
3. DISKUSIJA.....	42
4. IŠVADOS.....	44
5. REKOMENDACIJOS.....	45
LITERATŪRA.....	46
PADĖKA.....	49
PRIEDAI.....	50

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas. Švietimo politikos terminas neseniai atsiradęs edukologijos terminijoje. Išsamių švietimo politikos tradicijų nėra, sunku jas sukurti, nes švietimo panorama sparčiai kinta. Švietimo politika siejasi su socialiniais ir ekonominiais šalies pokyčiais. Ji pagrįsta tam tikra vertybių sistema, kurios pobūdį lemia filosofinės, ideologinės ir etninės reformos.

Reformuojant švietimo sistemą Lietuvoje, daug dėmesio buvo skirta juridinių dokumentų, ugdymo turinio, naujų mokymo planų, bendrųjų programų sudarymui. Parengti išsilavinimo standartai šiandien sudaro pagrindą švietimo vertinimo darbams: monitoringui, auditui, egzaminams ir moksleivių pasiekimų vertinimui, tyrimams. Edukaciniai tyrimai tampa reikšmingi mokyklos įsivertinimo, kaitos, ugdymo kokybės kontekste.

Atsižvelgiant į ES reikalavimus, parengtas „Bendrojo programavimo dokumentas 2004-2006 metų, kuriame akcentuojama žmoniškųjų išteklių plėtra, numatoma pirmenybę teikti esamos padėties analizei, teikti paramą žinių bei kompetencijos įvertinimo sistemos sukūrimui (Valstybės žinios, 2004). Atsiranda poreikis nustatyti ir įvertinti švietimo sistemos būklę, mokyklos teikiamų ugdymo paslaugų kokybę. Ugdymo įstaigos įsijungia ir dalyvauja tarptautiniuose projektuose, kurie skatina įvertinti esamą situaciją, ieškoti ir taikyti naujus diagnostavimo, pažinimo ir vertinimo metodus.

Kalbant apie kokybę, šiandien atsiranda naujas terminas- falsifikuotas švietimas. Kas tai? Nėra mokslinių darbų apie šio fenomeno turinį, mastą ir įtaką Lietuvos švietimo sistemai, mokyklai, tėvams, moksleiviams. Turime išsiaiškinti, kaip suprantamas šis fenomenas bei įvertinti jo daromą įtaką.

Problema. Nepakanka objektyvių duomenų apie švietimo falsifikacijos sampratą ir šio fenomeno egzistavimą Lietuvos švietimo sistemoje.

Objektas. Švietimo falsifikacijos fenomenas.

Hipotezė. Lietuvos švietimo sistemoje egzistuoja švietimo falsifikacijos fenomenas, kuris neigiamai įtakoja ugdymo kokybę.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti švietimo falsifikacijos fenomeno sampratą ir atlikti situacijos analizę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti švietimo dokumentus, mokslinę literatūrą apie švietimo politikos problemas.
2. Išsiaiškinti švietimo falsifikacijos sampratą.
3. Atskleisti mokytojų požiūrį į švietimo falsifikacijos fenomeną.

Tyrimo metodologija. Siekiant surinkti naujų duomenų švietimo sistemoje, vadovaujamosi nuostata, jog kai kurios senos paradigmos problemos tampa nebeaktualios naujos paradigmos kontekste, atsirandančių problemų sprendimui reikalingas naujas požiūris (Kardelis, 2002). Tokiu būdu, galima teigti, kad apie vykstančius pokyčius švietimo sistemoje, mokykloje galime spręsti remiantis fenomenologine- hermeneutine tradicija. Kokybiniai duomenys analizuojami loginiu-indukciniu būdu, kai duomenys interpretuojami pasitelkus logiką. (Merkys G, Šaparnis G. 2000). Siekiama giliau interpretuoti pedagogų patirtimi grindžiamą požiūrį į švietimo falsifikacijos problematiką kokybiniu metodu. Tyrimas vyko dviem etapais. Pirmajame etape atlikta ekspertinė apklausa (Delphi technika). Antrajame etape atlikta mokytojų apklausa iš Radviliškio miesto bendrojo lavinimo mokyklų.

Tyrimo metodai:

Teoriniai. Mokslinės literatūros šaltinių, švietimo dokumentų analizė.
 Diagnostiniai. Ekspertų apklausa, anketavimas.

Tyrimo etapai:

1. 2004-2005m. analizuota pedagoginė, filosofinė literatūra. Literatūros studijos ir analizė leido tiksliau suformuluoti tyrimo problemą, tikslą ir uždavinius.
2. 2004-2005m. kuriama tyrimo metodika. 2005 m. gruodžio- 2006 vasario mėn. atliktas Delphi tyrimas.
 2006 m. kovo mėn. atliktas situacijos analizės tyrimas Radviliškio miesto bendrojo lavinimo mokyklose.
3. 2006m. buvo atlikta tyrimo duomenų analizė, gauti duomenys leido suformuluoti darbo išvadas ir parengti konkrečias rekomendacijas.

Darbo naujumas – reikšmingumas. Plačiau atskleistas švietimo falsifikacijos fenomenas. Gauti tyrimo rezultatai padės praktikams ir teoretikams įvertinti šiuo aspektu situaciją.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, 5 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 4 priedai. Darbe pateikta 14 lentelių.

1. ŠVIETIMO FALSIFIKACIJOS FENOMENAS

1.1. Samprata.

Siekiant apibrėžti falsifikacijos fenomeno sampratą, visų pirma būtina pasigilinti į žodžio „falsifikacija“ semantinę prasmę. Filosofijos žodyne (2002) nurodoma, kad falsifikacija (lot.falcus- pramanytas, klaidingas, apgaulingas + facare- daryti) teiginio, vertinimo, teorijos klaidingumo įrodymas, jų neigimas. Falsifikuoti- parodyti ką nors esant nepagrįsta. O lietuvių kalbos žodynas(1969) falsifikaciją apibūdina kaip padirbimas ko nors ne tikra, klastojimas; falsifikatas- padirbtas, ne tikras, klastotė, falsifikatorius- kas falsifikuoja, padirbėjas, klastotojas; falsifikuoti- dirbti ką ne tikra, klastoti. Tarptautinių žodžių žodynas(2001) falsifikaciją traktuojama kaip (lot. falsifico- klastoju) sąmoningas ko nors iškraipymas, klastojimas, pakeitimas ne tikru dalyku. Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne falsifikacija aiškinama, kaip tyčinis iškraipymas, klastojimas. Tarptautinių žodžių žodyne (1999) „fenomenas“ (gr.phainomenon- esantis, pasirodantis) aiškinamas, kaip neįprastas, retas, išskirtinis reiškinys.

Kadangi analizuojame švietimo falsifikacijos fenomeną, turime apibūdinti ir švietimo sąvoką. „Švietimas – veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Mokyti – prigimtinė kiekvieno žmogaus teisė. Švietimas – asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas. Jis grindžiamas žmogaus nelygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidarų, valstybės – pažangų ir saugų.“ (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2003-06-28)

Kaip teigia R. Želvys „Švietimo politika- tai visuma kryptingų veiksmų, kuriais siekiama įgyvendinti strateginius švietimo sistemos arba organizacijos tikslus.“ (2003, p.6) Pasak W. Parsons (2001), politika- tai kuomet turime racionalių argumentų, rodančių problemos supratimą ir teikiančių jos sprendimo būdus. Švietimo politikos ypatybes išskiria S. Taylor, F. Rizvi, B. Lingard, M. Henry (1997), W. Parsons (2001), T.Timar (2001), kad ji tikslinga, turinti vertybinį pobūdį, įgyvendinama reaguojant į konkrečius socialinius pokyčius. Šiandien politika, vadyba ir administravimas yra susiję, nes bendri jų veiklos lygmenys: strategija, taktika, operatyvumas.

Pasak S.Taylor, F. Rizvi, B. Lingard, M. Henry (1997), švietimo politika pasižymi specifinėmis charakteristikomis tai: švietimo politika yra daugiau negu dokumentų

rinkinys, jį įvairiasluoksnė, remiasi vertybėmis, turi kontekstą, yra valstybinio sektoriaus prerogatyva, siejasi su kitų sričių politika, negali būti įgyvendinama tiesmukai, turi tiek iš anksto numatytų, tiek ir nenumatytų padarinių. Švietimo politikos procesas pagal R. Želvi (2003) tai problemos iškėlimas, politikos formavimas, svarstymas ir sprendimų priėmimas, politikos įgyvendinimas ir įvertinimas.

Lietuvos švietimo politika aprašyta R. Želvio ir kt. (2003). Joje nagrinėjami švietimo politikos ir finansavimo klausimai. Švietimo politikos kūrimąsi pereinamuoju laikotarpiu bei pagrindines švietimo politikos kryptis analizuoja P. Rado (2003). Monitoringą švietimo sistemoje bei edukacinę diagnostiką apžvelgia V. Lamanauskas (2004b). A. Samalavičius (2003) analizuoja „universiteto idėjos istoriją, jos sąveikas su kintančiais socialiniais ir kultūriniais kontekstais.“ V. Daujotis diskutuoja apie nelegalias prorusiškas aukštąsias mokyklas Lietuvoje.

„Švietimas turi būti plėtojamas atsižvelgiant į Lietuvos visuomenei tenkančius naujus iššūkius ir atsiveriančias naujas galimybes: demokratijos ir rinkos ūkio plėtrą, globalizaciją, informacijos gausą, sparčią kaitą, visuomenės išsiskaidymą. Švietimas turi padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į šiuos iššūkius ir pasinaudoti naujomis galimybėmis. Tam būtini esminiai Lietuvos švietimo sistemos pokyčiai, kurie padėtų didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėsti švietimo prieinamumą, sukurti sąlygas tęstiniam, visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę.“ (LT valstybės švietimo strategijos 2003- 2012 nuostatos) .

Švietimo politikos tikslai siejasi su socialiniais, ekonominiais siekiais. Tai rodo, kad politiką būtina planuoti, atsižvelgiant į kitų sričių pokyčius. Švietimo politika įgyvendinama, diegiant švietimo naujoves, kurios pateikiamos per reformą, valdant kaitą. Tačiau B.E. Steffy ir F.W. English (1995) atkreipia dėmesį į švietimo reformų paradoksus:

- įgyvendinant decentralizaciją, būtina pasinaudoti centrinės valdžios galiomis ir taip sustiprinti centralizaciją;
- racionalus požiūris į reformą nepadedą sistemos debiurokratizuoti, priešingai, biurokratiją švietime jis tik sustiprina;
- daugiausia naudos iš reformos gauna jos autoriai ir propaguotojai;
- jei reforma siekiama tobulinti valdymą, ji gali turėti mažai ką bendra su mokymo ir mokymosi tobulinimu.

Kitas autorius T. Husen (1990) teigia, kad švietimo reforma yra:

- neatsiejama sudedamoji visa apimančios socialinės reformos dalis,

- švietimo reformas reikia vykdyti nuolat, tačiau neskubant ir nesitikint greitų rezultatų;
- reformoms būtini ištekliai;
- vienodai svarbios tiek centrinės, tiek vietos valdžios pastangos;
- būtini tolesni moksliniai tyrimai reformoms tobulinti.

1.2. Nacionalinis ir tarptautinis kontekstas.

Lietuvos švietimo politika jau išgyveno įdomių posūkių, neišvengiamai keliančių tiek pedagogų praktikų, tiek edukologijos mokslo teoretikų susidomėjimą. Šis ne ilgas nepriklausomos švietimo politikos egzistavimo tarpsnis pasižymi savotiškais paradokais: sukurta švietimo koncepcija sėkmingai sujungė konservatyviasias ir liberaliąsias švietimo tendencijas tai: gimnazijų atkūrimas, religijos mokymo ir konfesinių mokyklų atgaivinimas, padidėjęs dėmesys savo krašto kultūrai ir istorijai, ankstyvesnė mokymo diferenciacija ir klasikinių, arba akademiinių, mokomųjų dalykų išlaikymas – tai vis konservatyviajai švietimo politikai būdingi bruožai. Kita vertus, tėvų teisė laisvai parinkti savo vaikams mokyklas, privataus sektoriaus atsiradimas ir plėtra, mokyklų tipų ir profilių įvairovė, padidėjęs mokyklų vadovų administracinis ir finansinis savarankiškumas, konkurencijos tarp švietimo įstaigų ir rinkos santykių užuomazgos yra liberaliosios švietimo politikos elementai. Pirmasis Lietuvos švietimo politikos paradoksas yra tas, kad koncepcijos autoriai, sugebėjo sukurti šiuolaikišką, novatorišką, orientuotą į bendražmogiškąsias vertybes švietimo sistemos modelį, tačiau klasikinio konservatyvizmo principais vadovaujantis, sukurta švietimo koncepcija privalėjo būti gerokai tradiciškesnė ir kur kas liberalesnė. Antrasis paradoksas: atėjus į valdžią Demokratinei darbo partijai, švietimo reforma sulėtėjo. Ankstyvesnė mokymo diferenciacija ir elitinių mokymo įstaigų kūrimasis net nebuvo kvestionuojami; pasigesta tik formalių „senų gerų“ laikų atributų – mokyklinių uniformų, didesnės centralizacijos ir „išlaisvintų“ nuo religinio mokymo mokyklų. Trečiasis paradoksas: laimėję rinkimus, konservatoriai, bene vieninteliai turintys išsamiai suformuluotą švietimo raidos koncepciją, atidavė švietimo valdymą krikščionims demokratams. Ir, pagaliau, ketvirtasis paradoksas: krikščionys demokratai, kurių daugelio sričių idėjinė platforma turėtų būti artima konservatoriams, tarp jų ir švietimo, ėmėsi kur kas griežtesnės švietimo reformos ir jos autorių kritikos. Jau vien dėl šių paradoksų švietimo politikos ekspertams reikia diskutuoti. (Lietuvos švietimo koncepcija. 2006).

Taigi švietimo srityje dažnai vyksta ne politinių idėjų, bet atskirų grupių kova, kuri kyla daugiau dėl asmeninių simpatijų ar antipatijų, o ne dėl aiškiai išsąmonintų švietimo politikos nuostatų. Kita vertus, daugelis partijų švietimo politikai skiria gana mažai dėmesio: jų švietimo programos arba visai nesuformuluotos, arba nusakytos bendromis frazėmis, nepateikiant aiškios praktiškai įgyvendinamos koncepcijos. Todėl, tokioms partijoms atėjus į valdžią, užuot pradėjus įgyvendinti sistemingą reformą, imamasi fragmentiškų pakeitimų atskirose švietimo grandyse.

Kaip teigia Leontjeva E. (2000) švietimas liko išimtinė valstybės valda. Ji tebesprendžia kur ir kiek lėšų reikia nukreipti, tokie aukšto lygio sprendimai, neatitinka nei

švietimo darbuotojų, nei vartotojų poreikių. Atidavę valdžiai teisę spręsti, ko mums labiausiai reikia, prarandame galimybę rinktis. Švietime turėtų veikti rinkos santykiai.

Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Todėl jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis. Švietimo politikos kaip visumos arba atskirų jos apraiškų pobūdis gali būti labai įvairus. Pasak autorių: S.Taylor, F.Rizvi, B.Lingard ir M.Henry (1997), švietimo politika gali būti:

- paskirstomoji. Vienas iš svarbių švietimo politikos klausimų – paskirstyti švietimui skiriamus išteklius. Švietimo politikos gairėse gali būti numatyta, pagal kokius kriterijus ugdymo įstaigoms skirti vadovėlius ir kitas mokomąsias priemones.

- Perskirstomoji. Kaip pavyzdį galima pateikti pakitusią aukštojo mokslo finansavimo politiką, kai vietoj valstybės fi vietų įvedamas vienas visiems bendras tūkstančio litų metinis studijų mokestis.

- Simbolinė. Simbolinė politika reiškiasi abstrakčiomis, dažniausiai vertybinėmis, deklaracijomis, kurios nenumato materialių išteklių jai įgyvendinti ir nekuria smulkių veiklos planų.

- Materialioji. Materialioji politika susijusi su konkrečių išteklių politikai įgyvendinti skyrimu.

- Etapinė. Nuosekli pakopų, etapų ar stadijų seka.

- Nuolatinė. Švietimo politikos dokumentai gali pabrėžti nuolatinį ir nenutrūkstamą švietimo reformų pobūdį, švietimo politikos perimamumą, išliekantį keičiantis politinei šalies valdžiai.

- Turinio ir formos. Paprastai kalbant, turinys yra tai, ką valdžia numato daryti, o forma- kaip ji rengiasi tai įgyvendinti. Dažniausiai švietimo politikos turinį skelbia bendrojo pobūdžio politikos dokumentai: reformos koncepcija ir gairės. Formas numato instrukcijos, nurodymai ir kiti normatyviniai dokumentai.

- Varžomoji ir laisvinamoji. Varžomoji politika numato, ką drausti arba riboti. Jos pavyzdys – narkotikų vartojimo mokyklose prevencijos politika. Kita vertus, politika gali būti siekiama išlaisvinti iš vienu ar kitu iki tol švietimo sistemoje egzistavusių suvaržymų.

- Nukreipta “iš viršaus į apačią” ir “iš apačios į viršų”. “Iš viršaus į apačią” nukreiptą politiką formuoja centrinės valdžios struktūros ir paveda vykdyti žemesniesiems švietimo padaliniams. Toks švietimo politikos pobūdis iki šiol pats įprasčiausias ir dažniausiai pasitaikantis.

E. Katiliūtė (2003) išryškino pagrindines aukštosios ir vidurinės mokyklos sanglaudos erdvėje iškylančias problemas: šešėlinis švietimas, pasireiškiantis „šešėlinėje“ jungtyje tarp bendrojo lavinimo mokyklos ir valstybinių egzaminų sistemos, kaip

korepetitoriavimas; nelygių galimybių raiška valstybinėje egzaminų sistemoje bei ne vienodos priėmimo į aukštąsias mokyklas tvarkos. Galimos minėtų problemų priežastys švietimo politikos aspektu akcentuojamos švietimo politikos įtakos kontekste: ideologijų konfliktas bei “socialinio susitarimo” nebuvimas.

Korepetitorius – tai asmuo, teikiantis papildomas pamokas moksleiviui tų dalykų, kurių šis pats neįstengia tinkamai išmokti mokykloje. Atviros Lietuvos fondo užsakymu, VU Švietimo politikos centras 2002 metais atliko korepetitoriavimo tyrimą. Nors sunku įvertinti korepetitoriavimo įtaką švietimo sistemai, nes ši tema plačiau Lietuvoje nenagrinėta. Tačiau skaičiai, gaunami mėginant apibendrinti minėto tyrimo rezultatus, yra labai įspūdingi – 2001 metų abiturientų tėvai per vienerius mokslo metus savo vaikų brandos egzaminų pasirengimui išleido apie 25 milijonus litų. Jei palyginsime šio šešėlinio švietimo kainą su „moksleivio krepšeliu“, kurį valstybė skiria moksleivio mokymuisi finansuoti, tai vidutinės vieno abituriento išlaidos korepetitoriavimui siekia pusę šios sumos.

Valstybinės mokesčių inspekcijos teigimu, mokytojui, papildomai mokančiam vaikus be verslo liudijimo ar kitais būdais nepranešus apie savo veiklą atitinkamoms instancijoms, numatytos piniginės baudos iki 1000 litų. Už korepetitorių veiklą Lietuvoje yra atsakingos dvi valstybinės įstaigos- mokesčių bei darbo inspekcijos

Bet korepetitoriavimas ar papildomos pamokos už pinigus – vis labiau populiarėjantis reiškinys tarp moksleivių, o ypač tarp dvyliktokų. Jaunuoliai skundžiasi, kad dažnai neužtenka pamokose įgytų žinių, o sunkaus dalykų kurso nepavyksta išmokti be papildomos pagalbos. Kai kurie mokytojai į tokius moksleivių pareiškimus žiūri nerimtai ir atsisako suteikti norimų žinių be papildomo mokesčio. O moksleivių tėvai vis dažniau prabyla, apie tai, kad neoficialiai Lietuvoje sąvoka „nemokamas mokslas“ ima nykti.

„Kasmet auganti korepetitorių paslaugų paklausa ir pasiūla, susipynusios viešos bei privačios švietimo sritys byloja, kad ir šioje sistemoje bręsta permainos. Tačiau tai nutiks dar greitai, nes Lietuvos valdžią tenkina ir esama padėtis. Tam, kad sumažėtų šešėlinio švietimo mastai ir versle besisukantys milijonai taptų legalūs, specialių pastangų nesiima nei Seimas, nei Vyriausybė. Žinoma, mokinio krepšelio lėšos buvo gera paspartis ir privačioms mokykloms – leido joms sumažinti įmokų dydį. Tačiau kainos kol kas per didelės, kad užuot samdę korepetitorius tėvai leistų vaikus į privačias mokyklas. Be to, tokių ugdymo įstaigų Lietuvoje tėra 18, jose mokosi tik 0,4 proc. šalies moksleivių ir šie skaičiai jau kelis metus beveik nesikeičia. Pagal valdiškų ir privačių mokyklų skaičiaus santykį Lietuva išlieka stabilia Europos Sąjungos aulsaidere. Net į asociaciją susibūrusios privačios mūsų šalies mokyklos yra nepajėgios mokėti narystės Nepriklausomų Europos

mokyklų nacionalinių asociacijų taryboje (ECNAIS) mokesčio. Tuo tarpu daug mažesnės Estijos ir netgi į Vakarų nesidairančios Baltarusijos privačių mokyklų asociacijos tai įstengia.“ (Strazdas V. 2006)

Kitas neigiamas reiškinys švietimo sistemoje- tai korupcija. V. Lamanauskas (2004a) teigia, kad korupcija tai bendra valstybės problema. Tarptautinė kovos prieš korupciją organizacija „Transparency International“ paskelbė duomenis, jog Lietuvos situacija šiuo klausimu ne gerėja, priešingai, ji blogėja. Anot šios organizacijos, korupcija aukštosiose mokyklose yra trečioje vietoje po korupcijos kelių policijoje ir gydymo įstaigose. 2003 metų gruodžio mėnesį Lietuvos studentų atstovybių sąjungos inicijuotas tyrimas „Korupcijos reiškinys Lietuvos aukštosiose mokyklose“ atskleidė iš esmės panašią situaciją. Autorius pateikia šio reiškinio priežastis: baimė, mąstymo stereotipiškumas, kompetencijų stoka- „kompetencijos neįmanoma nupirkti už pinigus. Galima nupirkti „popieriui“, t.y. atestatą, sertifikatą, pagaliau diplomą, bet ne kompetenciją. Kompetencija niekur nepardavinėjama, ją reikia įgyti pačiam. Lietuvoje vis dar prioritetas teikiamas „popieriui“, bet ne realiai kvalifikacijai“. (Lamanauskas V. valstybės [abejingumas šiam reiškiniui](#), pedagogo socialinis statusas visuomenėje ir skurdūs mokytojų atlyginimai.

Atsižvelgiant į tai, jog sėkminga kova su korupcija įmanoma tik derinant prevencines, baudžiamąsias ir šviečiamąsias priemones, Nacionalinės kovos su korupcija programoje skiriama nemažai vietos prevencinėms ir visuomenės antikorupcinio švietimo priemonėms. Pastarosios priemonės apima aukštųjų ir vidurinių mokyklų antikorupcinių studijų programų parengimą.

Siekiant įgyvendinti minėtas priemones, LR Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2002 m. vykdydama PHARE projektą "Sąžiningumo ugdymas ir antikorupcinio sąmoninimo didinimas" (Nr. LI9913.02.06), kartu su LR Švietimo ir mokslo ministerija parengė metodines rekomendacijas dėl antikorupcinės švietimo programos vidurinėms mokykloms paruošimo. Šiuolaikinių didaktikų centro 2002-2003 metų projektas "Švietimas prieš korupciją" ir 2004 metų projektas "Antikorupcinių švietimo programų tobulinimas ir sklaida" taip pat buvo orientuoti į bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo turinį. Šie projektai neapėmė aukštojo mokslo institucijų, taigi, tokiu būdu į antikorupcinį visuomenės švietimą nebuvo įtraukta svarbi tikslinė grupė-universitetų studentai.

Projekte „Švietimas prieš korupciją“ (2003-12-31) dalyvavo bendrojo lavinimo mokyklos. Jos iškėlė tikslą ugdyti aktyvią pilietinę jaunimo poziciją korupcijos atžvilgiu, vykdant antikorupcinį švietimą bendrojo lavinimo mokyklose. Buvo pasiekti šie rezultatai: Mokytojai, dalyvavę pilotiniame projekte, įgijo žinių apie antikorupcinį švietimą ir reikalingų įgūdžių taikant jį pamokose. Parengta antikorupcinio ugdymo programa ir

metodinės rekomendacijos, kaip integruoti ją į bendrąjį ugdymo turinį. Tikimasi, kad projektas plėtosis regioniniu principu: mokyklos, dalyvavusios pilotiniame projekte, tiesiogiai bus atsakingos už projekto rezultatų sklaidą ir tolesnę jo plėtrą. Jos rengs mokomuosius seminarus savo regiono mokykloms bei kurs projekto plėtotės planus. 2005 m. LR Švietimo ir mokslo ministerija patvirtino bendrojo lavinimo antikorupcinio švietimo programą, tad tikimasi, kad projekto sklaida vyks platesniu Lietuvos mastu.

LR Specialiųjų tyrimų tarnyba bendradarbiavo su Švietimo ir mokslo ministerija bei Šiuolaikinių didaktikų centru, apmokydama universiteto personalą, studentų organizacijas, tyrėjus rengiant ir diegiant antikorupcinių studijų programą aukštųjų mokyklų mokymo programose. Antikorupcinio švietimo integruotų bei laisvai pasirenkamų kursų modulius bakalauro ir magistro sociologijos, teisės, viešojo administravimo, edukologijos studijoms kūrė aukštųjų mokyklų dėstytojai. Kursų moduluose aptariamos korupcinės struktūros, analizuojami negatyvūs globalizacijos, modernizacijos, integracijos aspektai ir jų sąsajos su Lietuvoje vykstančiais procesais. Moduliai yra susieti su korupcijos prevencijos aspektais, akcentuojant pilietinės visuomenės kūrimą, nacionalinio sąmoningumo ugdymą, pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis. Parengti kursų modeliai bei papildoma metodinė medžiaga publikuota leidinyje "Antikorupcinis ugdymas aukštojoje mokykloje". Bus siekiama šiuos kursus įtraukti į aukštųjų mokyklų programas.

Kita švietimo falsifikacijos sritis- tai kokybės iškraipymas. Pagal Jovaišą L. (1993) kokybė yra savybių visybė, žyminti objektų esmę. Šis filosofijos terminas pedagogikoje žymi kokybinį išsivystymo ko nors lygį, rangą. Anot V. Lamanausko (2004c) švietimo kokybės klausimas turėtų būti nagrinėjamas pačiais įvairiausiais aspektais: elitinis ir masinis, formalus ir neformalus, valstybinis ir privatus, demokratinis ir liberalus. Švietimo kokybė aptariama ir Lietuvos Respublikos įstatyme (Lietuvos Respublikos ..., 2003-06-28), kuriame pasakyta, kad už švietimo kokybę atsako švietimo tiekėjas; už švietimo programų sudarymą ir jų kokybę laiduoja valstybė, mokyklos steigėja, švietimo tiekėjas; be to yra įteisinta, kad mokinys turi gauti geros kokybės išsilavinimą. Galima teigti, kad švietimo kokybė teisiškai išspręsta. Tačiau ar laikomasi įstatymo nuostatų praktikoje, tai gali įrodyti švietimo monitoringas.

Pagal V. Būdiene (2000) švietimo monitoringas- nuolatinis švietimo būklės stebėjimas, analizė ir raidos įvertinimas pagal nuolatinis ir laikinuosius nacionalinius bei tarptautinius rodiklius. Jis paremtas pirminiais ir išvestiniais statistikos duomenimis, mokyklų savianalize ir ekspertų vertinimu, mokinių mokymosi rezultatais, edukologinių tyrimų ir socialinių apklausų duomenimis.

Manoma, kad svarbus kokybės užtikrinimo mechanizmas yra valstybiniai egzaminai, tačiau jie tik padeda įvertinti turimas žinias, o ne įgytų gebėjimų lygį ir kokybę. Čia išskyla moksleivių perkrovos problema. Kaip mokymo/si krūvius reikėtų mažinti administracinėmis priemonėmis apibrėžia ir nurodo švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ISAK – 1197, paskelbtas 2003 08 26. Svarbu nustatyti, kaip jis vykdomas, kiek ir ar iš tiesų keičiasi mokymosi krūviai. Apie mokyklos garantiją, visiems moksleiviams lygias galimybes į visapusišką išsilavinimą, 2000 metais Atviros Lietuvos fondo Švietimo studijų centras inicijavo tyrimą. Nustatyta, kad mokinio metinis pažymys susideda ne tik iš informacijos apie vaiko žinias ir gebėjimus, bet ir mokytojo išankstinės nuostatos apie moksleivį. Atsiranda problema, kuomet mokytojai vertina ne vaiko originalų mąstymą, ne jo individualybę, o paklusnumą, gebėjimą prisitaikyti. Teigia Laurinčiukienė L. (2000).

Kita problema susijusi su švietimo kokybe, kaip teigia Bitinas B. (2000) „...visuomenė siekia, kad būtų ugdomi jos nariai, gebantys ją plėtoti ir tobulinti. Šis siekinys funkcionuoja įvairiais tos visuomenės lygmenimis: tėvai nori, kad jų vaikai mokytųsi geriausiose mokymo įstaigose, kad juos mokytų geri mokytojai; mokytojai didžiuojasi moksleiviais, pasiekusiais ryškių kūrybinių laimėjimų; vidurinės mokyklos abiturientai siekia mokytis prestižinėse aukštosiose mokyklose ... Švietimo politikai siekia, kad šalies ugdymo sistema būtų teigiamai vertinama kitose valstybėse.“

Pagal N.F.McGinn ir A.M. Borden, (1985) yra tai, kad pernelyg menkam pedagogų darbo apmokėjimui, ugdymo kokybė kenčia, nes geriausi mokytojai palieka esant mokyklą ir susiranda kitą darbą. Be to, žinių visuomenės iššūkiai sąlygoja principinius profesijos mokytojų veiklos pokyčius. Mokymo ir mokymosi kaita proceso kaita reikalauja, kad profesijos mokytojai vykdytų mokymosi pagalbininkų, organizatorių, konsultantų, mokymo programų rengėjų ir jų plėtotųjų funkcijas. (Sajienė L.2003). Užmirštama, kad pagrindinis švietimo kaitos ir mokyklos tobulinimo veiksnys yra mokytojas. Neatsižvelgus į pedagogus būtų beprasmiška keisti švietimo struktūrą, ugdymo metodus, mokymo programas ar vertinimo sistemą. Mokytojai ne tik perteikia, bet ir plėtoja, apibrėžia ir naujai aiškina ugdymo turinį. Būtent nuo mokytojų mąstymo, požiūrio ir darbo klasėje priklauso, ko galiausiai išmoks jaunimas. Tai pripažinus, išskirtinis dėmesys turėtų būti pedagogų profesinei raidai, jų socialiniam visapusiškumui.

V. Daujotis (2004) teigia, kad aukštojo mokslo sistema šiandien išgyvena krizę. Tai liudija akademinės bendruomenės reiškiamas nepasitenkinimas, protų nutekėjimas į užsienį studijuoti, dirbti ir gyventi. Galiausiai nepasitenkinimas aukštojo mokslo sistema. Universitetas neugdo piliečių. Universiteto absolventai turėtų būti visuomenės lyderiai, tačiau taip nėra. Universitetas „gamina“ vadinamuosius specialistus. Nors verslininkai,

diskutuodami su universitetais, pabrėžia, jog svarbu parengti gerus specialistus, kurių dabar trūksta, jog tai yra pagrindinė problema. Universitetas turėtų ugdyti asmenybes. Asmenybė mokės prisitaikyti gyvenime, specializuotis, jaus ir politinį pulsą. Tačiau šito nėra. Universiteto vidinis gyvenimas asmenybės požiūriu yra pilkas.

Universiteto personalo atrankos- tai kita problema. „Jei į universitetą bando ateiti bent truputį kritiško mąstymo turintis žmogus, jis pralaimi, nes toks niekam neparankus. Pasaulyje jau yra išrastas būdas įveikti universiteto uždaramą – universitetą valdo nepriklausoma asmenų grupė, nesusijusi su šalies valdžia. Tokie žmonės prižiūri, kad universitetas nepūtų iš vidaus, kad būtų atskaitingas visuomenei, kurios mokesčiais yra išlaikomas. Kartu šiems žmonėms patikėta saugoti universitetą nuo nepagrįstų išpuolių iš išorės. Jie atsakingi, kad tinkamai būtų parenkamas kritiškas personalas, tinkamai naudojami valstybės skiriami pinigai“.(ten pat)

„ Universitetui iškilo grėsmė pavirsti dvasine provincija, kurioje dūsta mokslinė mintis ir didžiosios universitetinės vertybės – bendrystė, atvirumas, pagarba, pilietiškumas, laisvė, atsakomybė, bešališkumas, tolerancija. Pasauliui būsime įdomūs tik tiek, kiek teiksime genetinę medžiagą Vakarams“. Taip teigia V. Daujotis.(2000)

Samalavičius A. teigia, kad „...stebint mūsų aukštojo mokslo sistemos akligatvius, minties klystkelius, institucinę painiavą ir suvokiant, kaip iš praeities paveldėti mentaliniai įpročiai žlugdo bandymus projektuoti lanksčią, šiuolaikišką Lietuvos mokslo politiką“.(2003. p.9) Jis pripažįsta, kad daugelis kliuvinių, su kuriais susiduria aukštosios mokyklos, yra susiję su modernybės paveldu ir totalitarinėje visuomenėje įgytais mąstymo ir veiklos įpročiais. To pasiekioje, nebuvo svarstyta universiteto misija, tikslai, funkcijos ir tai nuskurdino akademinę visuomenę, niveliavo esminius universitetų ir specializuotų aukštųjų mokyklų skirtumus. Dabar „universitetai raginami plėsti teikiamų „paslaugų“ spektrą, tarnauti suabsolutintiems ir mistifikuojamiems rinkos poreikiams. Jei šios tendencijos įsitvirtins, universitetai virs elementariomis industrinėmis žinių ir įgūdžių gamybos įmonėmis“.(2003. p.140) Deja, universitetai privalo ugdyti ne siauros specializacijos specialistą, o žmogų, gebantį savarankiškai daryti svarbius sprendimus ir numatyti jų padarinius. Be to, tiek akademinė kultūra, tiek mokslo bendruomenė yra susiskaldžiusios, susipriešinusios, todėl negali siekti konstruktyvaus dialogo.

„Tikslinga pagalvoti apie tolesnę mokslo reformą – ne struktūrinę, bet mokslo finansavimo. Turime pereiti prie valstybės užsakymo ir konkursinio mokslo finansavimo. O anksčiau turėtų valstybės biudžeto lėšų indeksavimas skyriant jas turėtų nueiti užmarštin. Kartu reikėtų palikti ir dalies lėšų skyrimą pasiekimų principu – atsižvelgiant į atliktų darbų (publikacijų, patentų ir kt.) skaičių ir kokybę.“ (Vaitkus R. 2004)

Pagal R. Želvį (2003) aukštojo mokslo sistema ne vienodai traktuoja kokybę. Kuomet universitetai buvo elitiniai, kokybiškumu neabejota, tačiau kai aukštasis mokslas tapo masiniu, kokybės nebeliko. Todėl dabar išskiriami du aukštųjų mokyklų tipai: tradicinis arba mokslo universitetas ir į klientą orientuotas arba paslaugų universitetas. Ypač aktuali ugdymo turinio kokybės problema, pasak P. Rado (2001), reikia surasti pusiausvyrą tarp kultūros paveldo, daugiakultūrinės visuomenės, modernių technologijų ir šiuolaikinių postindustrinių žinių, asmeninių gebėjimų formavimo, tobulinimo.

Vienas iš Lietuvos švietimo sistemos uždavinių yra studijų kokybės vertinimo tobulinimas bei studijų kokybės užtikrinimas. Studijų programų kokybės vertinimas atliekamas daugelyje šalių, ypač Europos Sąjungoje. Vis dėl to skiriasi požiūris į vertinimą: vienur dar neaiškios ar nenurodomas teorinės nuostatos, ar priešingai - pastebima jų įvairovė (priklauso nuo studijų programos lygmens, tipo, vertinimą organizuojančios įstaigos).

C. Spiel (2002) pastebi, kad studijų programų kokybės vertinimo kaitą lemia besikeičiančios studijų programų vertinimo strategijos. Kitų autorių nuomone studijų kokybės sampratą ir su tuo susijusį studijų programų vertinimą veikia filosofinė kryptis, ar aplinkos kitimas, nes studijos, kaip pažymi R. Vasiliauskas (2005), niekada nėra izoliuotos nuo išorės veiksnių. Studijų programos kokybės vertinimą analizavo C. Spiel (2002).

Švietimo kokybė nėra vienalytė, kaip teigia N.F.McGinn ir A.M. Borden, (1985) ji susideda iš penkių dalių:

- pradinių sąlygų (aplinkos, priemonių, įrangos) kokybės;
- ugdymo proceso (mokymo per pamokas, mokyklos klimato, mokytojų ir moksleivių tarpusavio santykių) kokybės;
- rezultatų (valstybinių brandos egzaminų rezultatų, laimėjimų tarptautinėse olimpiadose) kokybės;
- švietimo padarinių (kylantis visuomenės lygis, nedarbo mažėjimas, gyventojų pajamų didėjimas) kokybės;
- pridedamoji vertė (individo gabumai, korepetitorių pagalba).

Pagal R. Želvį ir kt. (2003) švietimo kokybės matavimo kategorijos yra šios: atitikimas ekspertų nustatytiems kokybės standartams; atitikimas susitarimu nustatytiems kriterijams; individo poreikių tenkinimas. 2005 metais švietimas pajautė realią Europos struktūrinių fondų paramą. Švietimo ir mokslo ministerija pasirašė 177 sutartis su ES struktūrinių fondų paramos gavėjais – įvairiems švietimo projektams įgyvendinti skirta daugiau 259 mln. litų. Vienas svarbiausių prioritetų skirstant ES struktūrinių fondų paramą buvo švietimo ir mokslo paslaugų prieinamumo bei kokybės gerinimas. Tai tikrai

reikšminga pagalba Lietuvos švietimui ir mokslui sprendžiant aktualias problemas, kuriant geresnę infrastruktūrą ir atnaujinant turimą įrangą, investuojant į naujų, paklausių sričių specialistų rengimą.

P.Rado (2003) aprašo Lietuvos ir kitų Rytų ir Vakarų Europos šalių švietimo politikos kūrimo kryptis. Kadangi šios šalys pereina į demokratinę sistemą, visoms joms būdingi panašūs permainų procesai ir ypatybės. Kintančioje aplinkoje, keičiasi ir švietimas, tačiau pereinamuoju laikotarpiu švietimo politika daugiau rūpinasi sisteminiomis plėtros sąlygomis, o ne pačia pedagogine raida. Tai yra reformos labiausiai skatina ideologiniai, politiniai ir socialiniai sumetimai ir daug mažiau tikrieji švietimo siekiai ar švietimo paslaugų vartotojų reikmės. Autorius teigia, kad politikos kūrimo sėkmei reikia tam tikrų sisteminių sąlygų ir išvardija sritis reikalaujančias investicijų: švietimo valdymas ir vadyba, visų švietime dirbančių profesionalų kompetencija, sisteminės mokyklų aplinkos kokybės užtikrinimas, atskaitomybę švietimo srityje užtikrinančios priemonės ir konsultacijų politikos klausimais bei dialogo mechanizmai. „Viena švietimo valdymo plėtros kliūčių yra tradicinis pagrindinius sprendimus priimančių žmonių darbo pasidalijimas. Kadangi švietimo ministerijos pozicijos paprastai būna silpnos, tai ir nėra tinkamų sąsajų tarp politikos analizės, sprendimų priėmimo ir jų įgyvendinimo“ (Rado. P 2003,p.43). Autorius mano, kad „svarbiausi VRE šalių, gyvenančių pereinamuoju laikotarpiu, švietimo politikos pagrindiniai klausimai yra decentralizavimas ir liberalizavimas, naujas švietimo kokybės apibrėžimas, ryšių su darbo rinka sutvirtinimas, ekonomiškai ir veiksmingas išteklių naudojimas ir lygių galimybių laidavimas.“(P.Rado, 2003,p59)

V. Jonikova (2003) teigia, kad švietimo kaita - tautos išlikimo sąlyga. Lietuvai reikalingas kokybiškai naujas, XXI amžiui pritaikytas švietimo modelis. Besiformuojanti informacinė visuomenė kelia daug sudėtingesnius reikalavimus. Didėja žmonių tarpusavio nepriklausomybė. Kaip niekada anksčiau šiandien žmoniškųjų santykių plėtra įgyja labai svarbią reikšmę. Nacionalinės ekonomikos tampa internacionalinėmis arba net transnacionalinėmis Pasaulis bendrauja, todėl neišvengiamai reikalingas bendradarbiaujantis švietimas tam, kad sėkmingai įveiktume tarpdisciplininius barjerus ir sugebėtume toliau plėtoti savo pažinimą.

Europos Sąjungos šalyse aktyviai diskutuojama dėl perėjimo prie bendros švietimo sistemos. Tačiau Maastrichto sutartyje pasakyta, jog švietimas yra nacionalinis reiškinys. Švietimo sistemos turėtų aktyviai bendradarbiauti, nes tai aktyvina pažinimą, plečia patirtį. Politikos, ekonomikos, kultūros, komunikacijos sričių vystymosi tempas didžiulis. Švietimas jokių būdu negali atsilikti, nežiūrint į tam tikrą jo konservatyvumą.

Kita vertus, kyla vis naujų ir sudėtingesnių socialinių reikalavimų ir uždavinių ateičiai, kurie daro įtaką švietimo kaitos tempui ir pobūdžiui. Visa tai įgyja negrįžtamo proceso pobūdį. Vadinasi, švietimo koncepciją nuolat papildys nauji pakitimai - tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektu. Akivaizdi ne tik švietimo globalizacijos, bet ir švietimo integracijos į regioninį ir tarptautinį kontekstą tendencija. Todėl, anot prof. T. Kozmos, tarp švietimo globalizacijos ir nacionalinio identiškumo turėtų būti pusiausvyra, nes tik tuomet šie du procesai konkuruoja. Vadinasi, globalizacijos reiškiniai mūsų nacionalinei švietimo sistemai kelia naujus, sudėtingus uždavinius.

UNESCO, JTVP, UNICEF, UNFPA ir Pasaulio banko kvietimu, trisdešimt devynių Europos ir Šiaurės Amerikos šalių vyriausybių, tarpvyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų atstovai 2000 m. vasario 6-8 d. dalyvavo Varšuvoje vykusiame susitikime. Dalyviai susipažino su preliminariu veiksmų planu, kurį buvo rengiamasi priimti Pasaulio švietimo forume (Dakare). Diskusijų pagrindą sudarė Švietimo visiems konsultacinio forumo ataskaita, parengta remiantis trisdešimt vienos šalies pateikta informacija, ir dviem apžvalginiais dokumentais, t.y. dokumentu, kuriame apžvelgiama Vidurio ir Rytų Europos situacija, bei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos parengta ataskaita apie situaciją EBPO valstybėse narėse.

Pasaulyje vis plačiau įsigali laisvosios rinkos ekonomika ir spartėja globalizacijos procesai. Tokiame kontekste yra vis plačiau pripažįstama švietimo ir mokymo svarba. Daugeliui mūsų regiono šalių būdingos blogėjančios demografinės tendencijos, o tai dar labiau didina vaikų, jaunimo, įvairaus amžiaus suaugusiųjų švietimo kokybės svarbą ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi poreikį. Rytinėje Europos žemyno dalyje vykdoma politinės ir ekonominės sistemos reforma. Tačiau minėtojo regiono šalyse perėjimas prie laisvosios rinkos ekonomikos turėjo neigiamos įtakos pagrindiniam išsilavinimui: daugelio atveju sumažėjo išlaidos švietimui; minėtasis perėjimas turėjo įtakos ir mokymo kokybei bei mokytojų teisei nebūti diskriminuojamiems; dėl mažų atlyginimų mokytojai priversti ieškoti papildomo uždarbio; pereinant prie laisvosios rinkos ekonomikos pablogėjo aprūpinimas mokymo priemonėmis, ypač vadovėliais ir kompiuteriais, bei suprastėjo mokymo patalpų ir įrangos kokybė, o tuo pačiu ir mokymo sąlygos; teismo požiūriu taip pat įvyko nepageidaujama pokyčių; dėl didėjančio poreikio šeimoms ir bendruomenėms prisidėti prie švietimo užtikrinimo išsivysto nelygybė, dėl kurios labiausiai kenčia neturtingos šeimos ir vargingiausios gyvujančios vietovės. Visuomenėje išsivystant socialinei nelygybei, ji išryškėja ir mažamečių vaikų ugdymo srityje, kur ši nelygybė pasireiškia skirtingomis galimybėmis rinktis norimą švietimo instituciją ir skirtingu tėvų finansiniu pajėgumu.

Vidurio ir Rytų Europos šalyse daugiausiai nerimo kelia švietimo kokybė ir teisės nebūti diskriminuojamiems užtikrinimas. Labiausiai neramu dėl tokių reiškinių, kaip vis didėjantis mokyklų nebaigiančių asmenų skaičius; mokinių motyvacijos trūkumas, kurio rezultatas – mokyklos nelankymas; prastesni vargingiau gyvenančių mokinių pasiekimai moksle, nes jie neturi galimybės gauti reikiamo lygio žinių, ypač, kad galėtų sėkmingai integruotis į bendrą darbą; vis dažnesnės socialinės atskirties, atsiskyrimo, narkomanijos, smurto apraiškos jaunimo grupėse. Daroma pažanga nesugebėjo užtikrinti, kad švietimo srityje mažėtų nelygybė, kurią lemia skirtingos socialinės, geografinės sąlygos bei etniniai skirtumai.

2.ŠVIETIMO FALSIFIKACIJA: SITUACIJOS ANALIZĖ

2.1. Švietimo falsifikacija, kaip problema: ekspertinis tyrimas.

2.1.1. Tyrimo metodologija. Švietimo falsifikacijos sąvokai išsiaiškinti, pasirinktas Delphi metodu pagrįstas tyrimas, kuriuo remiantis buvo sukurtas instrumentas švietimo falsifikacijos sampratai apibrėžti.

Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti profesinės grupės nepriklausomų ekspertų nuomonę apie švietimo falsifikacijos sąvoką, kas sąlygoja jos pasireiškimą ir kokia jos įtaką ugdymo kokybei.

Tyrimas realizuojamas siekiant uždavinių:

1. įvertinti švietimo falsifikacijos samprata (N/%),
2. komentuoti išskirtus penkis svarbiausius veiksnius, sąlygojančius švietimo falsifikaciją,
3. komentuoti išskirtus penkis švietimo falsifikacijos veiksnius, įtakojančius ugdymo kokybę,
4. pateikti rekomendacijas, švietimo falsifikacijos problemai spręsti.

Tyrimo metodas atitinka fenomenologinio tyrimo pobūdį; apklausa raštu, atskleidžianti ekspertų nuomonę apie švietimo falsifikacijos sąvokos supratimą, išryškinant jos pasireiškimą sąlygas bei įtaką ugdymo kokybės pokyčiams.(žr.1,2,3 priedas). Pagal Delphi metodiką, pateikti klausimai turi būti 50%- 90% atviro pobūdžio. Sukurta anketa sudaryta iš keturių atviro pobūdžio klausimų.

Tyrimo dalyviai. Tyrimas vyko 2005m. gruodžio mėn. / 2006m. vasario mėn.. Grupė sudaryta iš ekspertų, kuriuos reprezentavo: pedagogai, švietimo skyriaus, švietimo centro , aukštosios mokyklos ir seimo atstovai. Svarbiausias atrankos kriterijus- kompetencija. Pagal Delphi metodines rekomendacijas, ekspertinę grupę turi sudaryti 10- 50 ekspertų.

1 lentelė

Delphi tyrimo dalyviai

Kategorijos, pareigybės	Skaičius
Vyr. mokytojai	3
Metodininkai	2
Ekspertas	2
Pavaduotojai ugdymui	3
Švietimo skyriaus vedėjas	1

Švietimo departamento direktorius	1
Edukologijos katedros docentė	1
Seimo narys	1
viso	14

Analizuojant kokybinio tyrimo duomenis buvo naudojamas nuolatinio lyginimo metodas (Glaser, Strauss, 1967; Strauss, Corbin, 1998), išskiriant raktinius žodžius arba prasmes ir apjungiant juos į kategorijas.

Pristatant tyrimo rezultatus vadovaujamosi nuostata – pateikti juos aiškiai ir suprantamai, nes būtent toks ir yra pagrindinis reikalavimas pateikiant kokybinius duomenis (Rudestam, Newton, 2001).

2.1.2. Tyrimo rezultatai.

Pirmojo etapo rezultatai

2 lentelė

Švietimo falsifikacijos sampratos teiginiai

Kategorijos, pareigybės	Teiginiai
Vyr. mokytojai	<ul style="list-style-type: none"> • nesuderintos mokomųjų dalykų programos • daug bereikalingos rašliavos • vertinama nesilaikant standartų
Metodininkai	<ul style="list-style-type: none"> • naudojama nelegali kompiuterinė įranga • daug bereikalingos rašliavos • ne adekvatus vertinimas • visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas
Ekspertas	<ul style="list-style-type: none"> • realios švietimo situacijos iškraipymas • valstybės siekių, veiksmų, vertinimo nesuderinamumas
Pavaduotojai ugdymui	<ul style="list-style-type: none"> • ugdymas ne pagal veikiančias programas • vertinimas ne pagal standartus • falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka • siekis parodyti geresnius mokyklos darbo rezultatus • įstatymai pagrįsti tik teorija
Švietimo skyriaus vedėjas	<ul style="list-style-type: none"> • teisės aktų įgyvendinimo iškraipymas • nepakankamas intelektualių ir materialių resursų lygmuo
Švietimo departamento direktorius	<ul style="list-style-type: none"> • teorijos ir praktikos atotrūkis • nesunorminta pokyčių vadyba
Edukologijos katedros docentė	<ul style="list-style-type: none"> • ugdymo proceso iškraipymas
Seimo narys	<ul style="list-style-type: none"> • aukštojo mokslo diplomų iškraipymas • fiktyvių aukštųjų mokyklų steigimas

Iš lentelės matyti, kaip pasiskirsto teiginiai tarp ekspertų. Teiginių spektras platus, tad galima teigti, kad kiekvienas ekspertas, kompetentingas savo srityje, savaip apibrėžia švietimo falsifikacijos sampratą. Visus teiginius galime apibendrinti šiais aspektais, kaip vyriausybės švietimo politikos problemos, netinkamas visuomenės požiūris į švietimo sistemą ir vykdytojų kompetencijų stoka.

Švietimo falsifikaciją sąlygojantys veiksniai

Kategorijos, pareigybės	Veiksniai
Vyr. mokytojai	<ul style="list-style-type: none"> • netinkamas visuomenės požiūris į mokyklą • brandos egzaminų programos per didelės apimties • biurokratizmas • ne adekvatūs realybei išsilavinimo standartai
Metodininkai	<ul style="list-style-type: none"> • mokyklų finansavimas pagal mokinio krepšelį • silpna valstybės ekonominė būklė • partijų ir politikų įtaka • fiktyvus mokinių vertinimas
Ekspertas	<ul style="list-style-type: none"> • abejingumas tautiniam identitetui • atskirų asmenų finansinis suinteresuotumas • politinių partijų interesai • švietimo politikos vykdytojų kompetencijų stoka
Pavaduotojai ugdymui	<ul style="list-style-type: none"> • vyriausybės politika ir pozicija į švietimo sritį • konkurencija tarp mokyklų • profilinis mokymas • mokinių žinių ir gebėjimų vertinimo bei egzaminų vertinimo atitikmuo • korepetitorių darbas, „parama“ egzaminų metu
Švietimo skyriaus vedėjas	<ul style="list-style-type: none"> • švietimo darbuotojų kompetencijų trūkumas • skirtingos švietimo filosofijos • kultūra ir tradicijos
Švietimo departamento direktorius	<ul style="list-style-type: none"> • nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo • teorijos ir praktikos atotrūkis
Edukologijos katedros docentė	<ul style="list-style-type: none"> • profesinės kompetencijos stygius • aukšti reikalavimai mokytojams
Seimo narys	<ul style="list-style-type: none"> • masinės kultūros vaidmuo vaiko gyvenime • išaukštintos vaiko teisės • mokytojo nuasmeninimas

Iš lentelės matyti, kad švietimo falsifikaciją sąlygoja išoriniai veiksniai, kaip silpna valstybės politinė- ekonominė padėtis, vyriausybės politika ir pozicija į švietimo sritį, politinių partijų įtaka švietimo sistemai, netinkamas visuomenės požiūris į mokyklą ir vidinių veiksnių, kaip standartų, programų, vertinimo nesuderinimas, mokytojo kompetencijų stoka.

4 lentelė

Švietimo falsifikacijos veiksniai, įtakoiantys ugdymo kokybę

Kategorijos, pareigybės	Veiksniai
Vyr. mokytojai	<ul style="list-style-type: none"> • palieka spragas mokinių žiniose
Metodininkai	<ul style="list-style-type: none"> • neuždirbtas pažymys skatina tinginystę, savęs pervertinimą
Ekspertas	<ul style="list-style-type: none"> • ypatingai žalinga
Pavaduotojai ugdymui	<ul style="list-style-type: none"> • švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose įvyksta nesusikalbėjimas • mažėja mokinių mokymosi motyvacija • iškreipiama išsilavinimo sąvoka: pažymiai geri, o įgūdžiai ir žinios menkos
Švietimo skyriaus vedėjas	<ul style="list-style-type: none"> • reiškiasi per ugdymo tikslus ir jų įgyvendinimą
Švietimo departamento direktorius	<ul style="list-style-type: none"> • įtakoja ugdymo turinį ir formas
Edukologijos katedros docentė	<ul style="list-style-type: none"> • tokiu atveju kokybės nėra
Seimo narys	<ul style="list-style-type: none"> • esminė, nes negarantuoja kokybiško ugdymo • fiktyvių aukštųjų mokyklų steigimas

Lentelėje pateikti veiksniai, įtakoiantys ugdymo kokybę. Ekspertų nuomone, visi veiksniai neigiamai atsiliepia ugdomos asmenybės raidai.

5 lentelė

Teiginiai švietimo falsifikacijos problemai spręsti

Kategorijos, pareigybės	Teiginiai
Vyr. mokytojai	<ul style="list-style-type: none"> • mažinti rašliavą • peržiūrėti bendrojo lavinimo mokyklų ir aukštųjų mokyklų ugdymo programas • mokytojui suteikti daugiau laisvės praktinėje veikloje

Metodininkai	<ul style="list-style-type: none"> • kelti mokytojams atlyginimus • gerinti švietimo įstaigų finansavimą
Ekspertas	<ul style="list-style-type: none"> • būtinas problemų sprendimų viešumas • būtinas teoretikų, praktikų ir ekspertų vieningumas • viešas atsiskaitymas
Pavaduotojai ugdymui	<ul style="list-style-type: none"> • bendravimo ir bendradarbiavimo tobulinimas tarp visų švietimo institucijų • aklaai nekopijuoti užsienio patirties, diegiant naujoves, vykdam reformą • didesnę dėmesį skirti vaiko asmenybės ugdymui • mažinti egzaminų reikalavimus, siaurinti programas • peržiūrėti išsilavinimo standartus • nekelti mokytojams ir švietimo įstaigoms nepamatuotų reikalavimų
Švietimo skyriaus vedėjas	<ul style="list-style-type: none"> • plačiau diskutuoti švietimo filosofijos klausimais • sudaryti sąlygas reikštis ugdymo įvairovei
Švietimo departamento direktorius	<ul style="list-style-type: none"> • mažinti biurokratinį darbuotojų skaičių • keisti požiūrį į vertinimą pažymiais
Edukologijos katedros docentė	<ul style="list-style-type: none"> • daugiau dėmesio skirti mokymosi mokyti kompetencijai
Seimo narys	<ul style="list-style-type: none"> • grįžti prie vaiko vertybių gradacijos • kontroliuoti ir reguliuoti vaiko švietimą (ugdymą) • atsisakyti „amerikanizacijos“ • kelti mokytojų prestižą ir autoritetą

Iš lentelės matyti, kaip tarp ekspertų pasiskirsto teiginiai. Siūloma, švietimo falsifikacijos problemą spręsti, viešai svarstant problemas, mažinant dokumentacijos kiekį, gerinant mokyklų ir mokytojų finansinį aprūpinimą, peržiūrint standartus, programas ir vertinimą bei puoselėjant tautinį identitetą.

Antro etape rezultatai.

6 lentelė

Švietimo falsifikacijos samprata (N/%) /pagal apibendrintus ekspertų vertinimus/

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas	7/50	6/42,9	1/7,1
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos	5/35,7	7/50	2/14,3
Mokykloje naudojama nelegali kompiuterinė įranga	2/14,3	5/35,7	7/50
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi	5/35,7	6/42,9	3/21,4
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka	8/57,1	3/21,4	3/21,4
Ugdymas ne pagal veikiančias programas	2/14,3	8/57,1	4/28,6
Vertinimas nesilaikant standartų	-	11/78,6	3/21,4
Siekis parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus	6/42,9	8/57,1	-
Daug bereikalingos rašliavos	11/78,6	1/7,1	2/14,3
Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas	4/28,6	4/28,6	6/42,9
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas	6/42,9	8/57,1	-
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas	8/57,1	4/28,6	2/14,3
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas	9/64,3	4/28,6	1/7,1
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo	5/35,7	7/50	2/14,3
Nesunorminta pokyčių vadyba	3/21,4	10/71,4	1/7,1
Teorijos ir praktikos atotrūkis	7/50	5/35,7	2/14,3
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas	8/57,1	5/35,7	1/7,1

Iš lentelės matyti, jog ekspertų manymu, švietimo falsifikacija apibūdinama, kaip vyriausybės švietimo politikos iškraipymai, netinkamas visuomenės požiūris į švietimo sistemą ir ne reikalingos rašliavos buvimą. Ekspertai iš dalies pripažįsta, kad švietimo falsifikacija pasireiškia per nesunormintą pokyčių vadybą, programinių reikalavimų nesilaikymą ir ne adekvatų mokinių vertinimą. Ekspertai tolygiai pasiskirstė į dvi

priešingas grupės dėl aukštojo mokslų diplomų falsifikavimo ir dėl nelegalios kompiuterinės įrangos naudojimo mokyklose. Visi ekspertai sutinka arba iš dalies sutinka, kad yra siekiama parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus nei jie yra iš tikrųjų ir, kad steigiamos fiktyvios, neatitinkančios reikalavimų aukštosios mokyklos.

Atlikus matematinius skaičiavimus, ekspertai išskyrė šiuos svarbiausius veiksnius.

Svarbiausi penki veiksniai sąlygojantys švietimo falsifikaciją

Veiksniai
Netinkamas visuomenės požiūris į mokyklą; ji privalanti atlikti daug funkcijų (1)
Švietimo politikos vykdytojų kompetencijų stoka (2)
Biurokratizmas (3)
Brandos egzaminų programos per didelės apimties (4)
Išaukštintos vaiko teisės (5)

Svarbiausi penki veiksniai, įtakojantys ugdymo kokybę

Veiksniai
Mažėja mokinių mokymosi motyvacija (1)
Iškreipiama išsilavinimo sąvoka: pažymiai geri, o įgūdžiai ir žinios menkos (2)
Palieka spragas moksleivių žiniose (3)
Reiškiasi per ugdymo tikslų suvokimą ir jų įgyvendinimą (4)
Švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose įvyksta nesusikalbėjimas (5)

Svarbiausi penki veiksniai švietimo falsifikacijai spręsti

Veiksniai
Aklai nekopijuoti užsienio patirties, diegiant naujoves, vykdant reformą (1)
Grįžti prie vaiko vertybių gradacijos: kur yra ne tik teisės, bet ir pareigos (2)
Mažinti rašliavą (3)
Nekelti mokytojams ir švietimo įstaigos nepamatuotų reikalavimų (4)
Būtinai teoretikų, praktikų ir ekspertų vieningumas (5)

Svarbiausi penki veiksniai sąlygojantys švietimo falsifikaciją

Veiksniai	Komentarai
Netinkamas visuomenės požiūris į mokyklą; ji privalanti atlikti daug funkcijų (1)	<ul style="list-style-type: none"> • mokykla turi suteikti ir įtvirtinti žinias, o ne organizuoti laisvalaikį • per daug renginių ir rašliavos • atsakomybę už vaiką tėvai „užkrauna“ mokyklai • funkcijas reikia išlaipsniuoti pagal svarbumą • reikia aiškinti mokyklos misiją ir vietą visuomenės institucijų struktūroje • menkas mokytojų atlyginimas
Švietimo politikos vykdytojų kompetencijų stoka (2)	<ul style="list-style-type: none"> • švietimo skyriuose dirba ne kompetentingi specialistai, o partijų statytiniai • švietimo ministerijos darbuotojai kuruoja kelias sritis, tad neužtenka kompetencijų • vadovai dirbantys švietimo srityje teoretikai, užmiršę praktiką • švietimo politika užmirštama per pedagogų klanų kovą • reikia kompetentingo bendradarbiavimo, susikalbėjimo.
Biurokratizmas (3)	<ul style="list-style-type: none"> • daug popierizmo • dokumentų pildymas trukdo tiesioginiam darbui • klastojami dokumentai
Brandos egzaminų programos per didelės apimties (4)	<ul style="list-style-type: none"> • galėtų būti siauresnės apimties, palikti esminius dalykus • brandos egzaminų programos

	<p>sudaryti pagal valstybinių išsilavinimo standartų minimalius reikalavimus</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebėjimų ugdymui nebūtinai plačios programos
Išaukštintos vaiko teisės (5)	<ul style="list-style-type: none"> • vaikai pamiršo pareigas • pagalvoti apie mokinių drausmę ir elgesį • centre vaikas, o mokytojas.. • būtina teisės, pareigos ir atsakomybę akcentuoti kartu • ieškoti būdų vaikų vertybių vystymui

Ekspertų manymu, išskirti penki svarbiausieji veiksniai, kurie sąlygoja švietimo falsifikaciją. Komentuodami veiksnius, ekspertai sutinka su rangavimu Jie teigia, kad visuomenei būtina aiškinti mokyklos misiją, josios funkcijas išlaipsniuoti, pakelti mokytojams atlyginimus ir priminti tėvams apie pareigas vaikui. Švietimo politikai stokoja kompetencijų kadangi, pagal ekspertus, dauguma jų yra partijų statytiniai, teoretikai. Biurokratizmas- bereikalinga rašliava, trukdo tiesioginiam pedagogų darbui, ekspertai tai iliustruoja tuo, kad jų darbas vertinamas pagal planus, kuriuose galima parašyti bet ką, bet nevykdyti. Brandos egzaminų programos siūloma siaurinti, kadangi pagal esamą apimtį sunku aprėpti ir mokiniai neįstengia įsisavina. Be to, užmirštos žmoniškosios vertybės.

8 lentelė

Svarbiausi penki veiksniai, įtakojantys ugdymo kokybę

Veiksniai	Komentarai
Mažėja mokinių mokymosi motyvacija (1)	<ul style="list-style-type: none"> • blogėja mokinių sveikata • per plačios programos • tai šeimos ir visuomenės gyvenimo būdo problemos
Iškreipiama išsilavinimo sąvoka: pažymiai geri, o įgūdžiai ir žinios menkos (2)	<ul style="list-style-type: none"> • mokiniai mokosi tik pažymiui, o negalvoja apie pritaikymą gyvenime • daugiau dėmesio skirti praktiniam įgūdžių ir žinių taikymui • nes mokymas akademinis

	<ul style="list-style-type: none"> • neugdomas gebėjimas mąstyti • tai lemia vertinimo sistema ir mokytojų kompetencija
Palieka spragas moksleivių žiniose (3)	<ul style="list-style-type: none"> • nemoka atrinkti svarbiausių argumentų • perkrautos programos • mažinti mokinių žinių apimtį, o mokyti mokytis • jei vertinimas epizodiškas
Reiškiasi per ugdymo tikslų suvokimą ir jų įgyvendinimą (4)	<ul style="list-style-type: none"> • iškreiptai suvokia ugdymo tikslus • išsikeliame sau per aukštus tikslus, kurių mes neįgyvendiname • suvokti tikslą, kuris turi būti aiškus • derinti tikslus su besimokančiais
Švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose įvyksta nesusikalbėjimas (5)	<ul style="list-style-type: none"> • būtina mažinti tokių dokumentų skaičių ir juos kuriančių asmenų kiekį • priimant įstatymus neįvertinamos įgyvendinimui turimos priemonės ir galimybės

Ekspertai sutinka su rangavimu. Teigiama, kad mažėja mokinių motyvacija mokytis dėl šalies politinės- ekonominės padėties, dėl plačių programų, kurios reikalauja didelio krūvio ir didėjančio mokinių sergamumo. Manoma, kad mokytojams trūksta kompetencijų vykdyti kokybišką ugdymą. Siūloma, švietimą reglamentuojančių dokumentų skaičių ir leidėjų kiekį mažinti, o priimant švietimo įstatymus, realiau įvertinti esamą situaciją.

9 lentelė

Svarbiausi penki teiginiai švietimo falsifikacijai spręsti

Teiginiai	Komentariai
Aklai nekopijuoti užsienio patirties, diegiant naujoves, vykdam reformą (1)	<ul style="list-style-type: none"> • kaip profilinis mokymas • jei iš užsienio tai dar nereikia, kad gera • ne viskas mums reikalinga ir naudinga

	<ul style="list-style-type: none"> • remtis nacionaline patirtimi, tradicijomis
Grįžti prie vaiko vertybių gradacijos: kur yra ne tik teisės, bet ir pareigos (2)	<ul style="list-style-type: none"> • ypač šeimose ir ikimokyklinėse įstaigose • mokinys turi save suvokti kaip mokinį • vaikui tai turi įskiepyti tėvai
Mažinti rašliavą (3)	<ul style="list-style-type: none"> • mažiau popierių daugiau darbo • būtina • nuo jos praktinė veikla nė kiek nenukentėtų
Nekelti mokytojams ir švietimo įstaigos nepamatuotų reikalavimų (4)	<ul style="list-style-type: none"> • mokytojui priskiriama tiek pareigų, kad užmirštama pagrindinė- mokyti mokyti • būtina sudaryti ūkines, finansines ir kitas sąlygas, tada reikalauti • reikia išvelgti praktines galimybes
Būtinai teoretikų, praktikų ir ekspertų vieningumas (5)	<ul style="list-style-type: none"> • tik bendrai dirbant galima pasiekti rezultatų • turi vykti diskusijos, ginčai, idėjų susikirtimai • tikrai taip, tai realiausia išeitis

Ekspertai sutinka su teiginių rangavimu. Jie siūlo bendradarbiavimą, diskusijas, ginčus, kurių metu įvairios švietimo grandys rastų bendrus sprendimus, ypač vykdant reformą.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad:

- švietimo falsifikacijos samprata apima visas švietimo sistemos sritis ir grandis,
- švietimo falsifikaciją sąlygoja kompetencijų stoka,
- visi švietimo falsifikacijos veiksniai trukdo siekti ugdymo kokybės,
- švietimo falsifikacijos sprendimo būdai: viešumas, bendradarbiavimas, monitoringas.

2.2. Švietimo falsifikacija mokytojų požiūriu.

2.2.1. Tyrimo metodologija.

Tyrimo tikslas. Nustatyti mokytojų požiūrį į švietimo falsifikacijos fenomeną.

Tyrimas realizuojamas siekiant uždavinių:

1. Įvertinti mokytojų požiūrį į švietimo falsifikacijos sampratos teiginius;
2. Apibendrinti mokytojų nusakytus veiksnius, sąlygojančius švietimo falsifikaciją;
3. Apibendrinti mokytojų nusakytus veiksnius, įtakojančius ugdymo kokybę.

Į anketą įtraukėme ir klausimus, kurie tam tikru būdu įtakoja požiūrį į švietimo falsifikacijos fenomeną. Tai klausimai apie pildančio asmens sociodemografinius požymius: pedagoginis darbo stažas, kvalifikacinė kategorija, lytis. (žr. 4 priedas).

Gauti duomenys apdorojami matematiniais metodais bei kokybine analize-atsakymus klasifikuojant, interpretuojant.

Tyrimo dalyviai. Tyrimas vyko 2006m. kovo mėnesį Radviliškio miesto bendrojo lavinimo mokyklose. Į tyrimą įtrauktos tos bendrojo lavinimo mokyklos, kurių pedagogai sutiko dalyvauti.

10 lentelė

Tyrimo dalyviai- bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai

	Dalyviai	Mokytojai
Mokyklos		
Pagrindinės		19
Vidurinės		49
Gimnazijos		32
	Viso:	100

Viso- 100 respondentų (91 moteris ir 9 vyrai; pagal kvalifikaciją: mokytojų- 12, vyresniųjų mokytojų- 41, metodininkų- 46, ekspertų- 1; pagal darbo stažą : respondentai išdirbę iki 10 metų- 20, iki 20 metų- 38, iki 30 metų- 29, iki 40 metų- 13).

Grupė suformuota atsitiktiniu būdu. Tyrimo imties patikimumą apsprendžia respondentų skaičius, atstovaujantis miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokytojus.

2.2.2. Tyrimo rezultatai

Siekiant išsiaiškinti mokytojų požiūrį į švietimo falsifikacijos sampratą, ją sąlygojančius veiksnius ir įtaką ugdymo kokybei, buvo pasirinkta anketa, kuri pagrįsta Delphi apklausos ekspertų nuomone. Radviliškio miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams buvo pateikta švietimo falsifikacijos sampratos teiginių lentelė, kurioje išreiškė nuomonę pagal kriterijus: „sutinku“, „iš dalies sutinku“, „nesutinku“.

11 lentelė

Pagrindinės mokyklos mokytojų požiūris į švietimo falsifikacijos sampratos teiginius (N/%)

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas	8/42,1	8/42,1	3/15,8
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos	5/26,3	11/57,9	3/15,8
Mokykloje naudojama ne legali kompiuterinė įranga	1/5,3	5/26,3	13/68,4
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi	9/47,3	9,47,3	1/5,3
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka	9/47,3	6/31,6	4/21,0
Ugdymas ne pagal veikiančias programas	2/10,2	5/26,3	12/63,2
Vertinimas nesilaikant standartų	1/5,3	7/36,9	11/57,9
Siekis parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus	6/31,6	4/21,0	9/47,3
Daug bereikalingos rašliavos	17/89,5	2/10,2	-
Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas	4/21,0	8/42,1	7/36,9
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas	7/36,9	8/47,3	4/21,0
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas	18/94,8	1/5,3	-
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas	10/52,7	8/42,1	1/5,3
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo	10/52,7	9/47,3	-
Nesunorminta pokyčių vadyba	5/26,3	11/57,8	3/15,8
Teorijos ir praktikos atotrūkis	6/31,6	11/57,8	2/10,2
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas	6/31,6	10/52,7	3/15,8

Iš lentelėje pateiktų teiginių, respondentai labiausiai sutinka, kad visuomenėje nuvertintas jų autoritetas ir jų darbe daug bereikalingos rašliavos. Beveik visi respondentai sutinka arba iš dalies sutinka, kad švietimo falsifikacija siejasi su valstybės siekių, praktinių veiksnių, vertinimo nesuderinamumu bei nepakankamu intelektualinių ir materialinių resursų lygmeniu mūsų švietimo sistemoje. Pripažįsta, kad iškraipomas ugdomasis procesas, kad nesuderintos mokamųjų dalykų programos, kad nesunorminta pokyčių vadyba ir, kad yra atotrūkis tarp teorijos, ir praktikos. Respondentai nesutinka, kad mokykloje naudojama nelegali kompiuterinė įranga, kad ugdymas vyksta ne pagal veikiančias programas ir, kad vertinant nesilaikoma standartų.

Pagrindinės mokyklos mokytojų, nusakyti veiksniai, sąlygojantys švietimo falsifikaciją.

- Švietimo sistemos valdžioje- korupcija;
- Nuvertintas mokytojo autoritetas;
- Mokyklų reorganizacija;
- Daug bereikalingos rašliavos;
- Dokumentų falsifikacija;
- Vertinimas pagrįstas užsienio šalių metodikomis.
-

Pagrindinės mokyklos mokytojų, apibendrinti veiksniai, įtakoiantys ugdymo kokybę.

- Iškelti ne realūs tikslai;
- Per didelis mokinių skaičius mokykloje ir klasėje;
- Mokymo programų per didelė apimtis;
- Nesunorminta vertinimo sistema.

12 lentelė

Vidurinių mokyklų mokytojų požiūris į švietimo falsifikacijos sampratą teiginius (N/%)

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas	25/51,0	24/49,0	-
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos	14/28,6	29/59,2	6/12,2
Mokykloje naudojama nelegali kompiuterinė įranga	3/6,1	16/32,7	30/61,2
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio	34/69,4	12/24,5	3/6,1

patirtimi			
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka	19/38,8	20/40,8	10/20,4
Ugdymas ne pagal veikiančias programas	9/18,4	21/42,9	19/38,8
Vertinimas nesilaikant standartų	10/20,4	18/36,7	21/42,9
Siekis parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus	18/36,7	19/38,8	12/24,5
Daug bereikalingos rašliavos	43/87,8	5/10,2	1/ 2,0
Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas	7/14,3	17/34,7	25/51,0
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas	15/30,6	27/55,1	7/14,3
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas	44/89,8	5/10,2	-
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas	36/73,5	11/22,4	2/4,1
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo	26/53,1	22/44,9	1/ 2,0
Nesunorminta pokyčių vadyba	21/42,9	26/53,1	2/4,1
Teorijos ir praktikos atotrūkis	29/59,2	19/38,8	1/ 2,0
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas	26/53,1	21/42,9	2/4,1

Respondentų teigimu, švietimo falsifikacijos sampratoje yra visuomenės nuvertintas mokytojo autoritetas, bereikalinga rašliava ir valstybės siekių, praktinių veiksmų, vertinimo nesuderinamumas. Respondentai sutinka arba iš dalies sutinka, kad švietimo falsifikacija- tai ugdymo proceso iškraipymas, teisės aktais reglamentuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas. Pripažįsta, kad yra nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo, nesunorminta vadyba, teorijos ir praktikos atotrūkis, ypač kai įstatymai grįsti užsienio patirtimi. Respondentai nesutinka, kad mokykloje naudojama nelegali kompiuterinė įranga, programos, kad vertinama ne pagal standartus, kad falsifikuojami aukštojo mokslo diplomai.

Vidurinių mokyklų mokytojų nusakyti veiksniai, sąlygojantys švietimo falsifikaciją

- Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas;
- Atotrūkis tarp teorijos ir praktikos;
- Švietimo sistemos reforma;

- Politikų požiūris į mokytojo darbą: krūvis, atlyginimas;
- Švietimo sistemos įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi;
- Visuomenės požiūris į mokytoją ir mokyklą;
- Per didelis mokinių skaičius klasėje;
- Sudėtingos ugdymo programos;
- Siekimas ugdymo rezultatus parodyti geresniais;
- Vadovų ir pedagogų atestacija;

Vidurinių mokyklų mokytojų nusakyti veiksniai, įtakoiantys ugdymo kokybę

- Valstybės siekių, praktinių veiksnių ir vertinimo nesuderinamumas;
- Savivaldybių savivalė;
- Mokyklų tinklo reorganizavimas;
- Mokykla virsta biurokratine įstaiga;
- Sudėtinga vertinimo sistema, daug rašliavos, nesilaikoma standartų;
- Nesuderintos mokomųjų dalykų programos;
- Deklaruojamas rezultatų slaptumas (egzaminai);
- Skurdi aplinka;
- Švietimui skirtų lėšų panaudojimas ne pagal paskirtį;

13 lentelė

Gimnazijos mokytojų požiūris į švietimo falsifikacijos sampratos teiginius (N/%)

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas	22/68,8	7/21,9	3/9,4
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos	10/31,3	17/53,1	5/15,6
Mokykloje naudojama ne legali kompiuterinė įranga	2/6,3	13/40,6	17/53,1
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi	16/50,0	12/37,5	4/12,5
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka	13/40,6	12/37,5	7/21,9
Ugdymas ne pagal veikiančias programas	3/9,4	15/46,9	14/43,8
Vertinimas nesilaikant standartų	1/3,1	15/46,9	14/43,8
Siekis parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus	8/25,0	19/59,4	5/15,6
Daug bereikalingos rašliavos	30/93,8	2/6,3	-

Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas	5/15,6	7/21,9	20/62,5
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas	9/28,1	12/37,5	11/34,4
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas	27/84,4	5/15,6	-
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas	20/62,5	12/37,5	-
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo	25/78,1	7/21,9	-
Nesunorminta pokyčių vadyba	13/40,6	19/59,4	-
Teorijos ir praktikos atotrūkis	15/46,9	17/53,1	-
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas	12/37,5	18/56,3	2/6,3

Respondentai mano, kad švietimo falsifikacija- bereikalinga rašliava, visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas ir nepakankamas intelektualinių, ir materialinių resursų lygmuo. Jie pastebi teorijos ir praktikos atotrūkį, nesunormintą pokyčių vadybą, teisės aktų iškraipymą. Respondentai sutinka arba iš dalies sutinka, kad siekiama parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus, nei jie yra iš tikrųjų, kad nesuderintos mokomųjų dalykų programos ir, kad yra valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas. Respondentai nesutinka, kad falsifikuojami aukštojo mokslo diplomai, kad naudojama nelegali kompiuterinė įranga. Nesutinka, kad vykdomas ugdymas ne pagal veikiančias programas ir vertinama nesilaikant standartų.

Gimnazijos mokytojų nusakyti veiksniai, sąlygojantys švietimo falsifikaciją

- Suformuotas ne palankus visuomenės požiūris į švietimą ir jo problemas;
- Teorijos ir praktikos nesuderinimas;(ministerijos teorija, mokyklų praktika)
- Ne kompetentingi valdininkai;
- Konkurencija tarp švietimo įstaigų;
- Nepakankamas mokyklų ir mokytojų finansavimas;
- Sunkios programos;
- Neaiški vertinimo sistema;

Gimnazijos mokytojų nusakyti veiksniai, įtakoiantys ugdymo kokybę

- Materialinių ir intelektualinių resursų stoka;

- Bereikalinga rašliava;
- Korepetitoriavimas;
- Per didelis mokinių skaičius klasėje;
- Pradinių klasių mokinių nevertinimas pažymiais
- Nesuderintos ugdymo programos;
- Persunkus ugdymo turinys;
- Mokymasis tik pažymiui;

14 lentelė

Švietimo falsifikacijos sampratos teiginiai (N/%)

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas	55/55	39/39	6/6
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos	29/29	57/57	14/14
Mokykloje naudojama ne legali kompiuterinė įranga	6/6	34/34	60/60
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi	59/59	33/33	8/8
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka	41/41	38/38	21/21
Ugdymas ne pagal veikiančias programas	14/14	41/41	45/45
Vertinimas nesilaikant standartų	12/12	42/42	46/46
Siekis parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus	32/32	42/42	26/26
Daug bereikalingos rašliavos	90/90	9/9	1/1
Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas	16/16	32/32	52/52
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas	31/31	47/47	22/22
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas	89/89	11/11	-
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas	66/66	31/31	3/3
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo	61/61	38/38	1/1
Nesunorminta pokyčių vadyba	39/39	56/56	5/5
Teorijos ir praktikos atotrūkis	50/50	47/47	3/3
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas	44/44	49/49	7/7

Bendra respondentų nuomone, švietimo falsifikacija- tai bereikalingos rašliavos, kurios mokytojui trukdo kokybiškai pasiruošti ugdomajam procesui. Visi respondentai sutinka arba iš dalies sutinka, kad visuomenėje yra nuvertintas mokytojo autoritetas. Taip pat mokytojai švietimo falsifikacijos sampratoje išvelgia ir valstybės siekių, praktinių veiksmų, ir vertinimo nesuderinamumą. Tai patvirtina respondentų sutikimas arba iš dalies sutikimas su teiginiais: švietimo teisės aktų iškraipymas, nesunorminta pokyčių vadyba, teorijos ir praktikos atotrūkis. Respondentai sutinka arba iš dalies sutinka, kad yra nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo, kadangi švietimo įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi; netgi falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka. Respondentų manymu, švietimo falsifikacija- ugdymo proceso iškraipymas, kurį sąlygoja nesuderintos mokomųjų dalykų programos.

Respondentai tik iš dalies sutinka, kad steigiamos fiktyvios, neatitinkančios reikalavimų aukštosios mokyklos, bet pusę apklaustųjų nesutinka, kad falsifikuojami aukštojo mokslo diplomai. Respondentai tolygiai pasiskirstė iš dalies sutikdami ir nesutikdami, kad ugdymas vyksta ne pagal veikiančias programas ir, kad vertinama nesilaikant standartų. Dauguma iš dalies sutinka su teiginiu, kad įstaigos siekia parodyti geresnius darbo rezultatus, nei jie yra iš tikrųjų.

Respondentai nesutiko, kad mokykloje naudojama nelegali kompiuterinė įranga.

Mokytojų požiūriu nusakyti veiksniai, sąlygojantys švietimo falsifikaciją

- Švietimo sistemos valdžioje- korupcija;
- Nuvertintas mokytojo autoritetas;
- Švietimo sistemos reforma, mokyklų reorganizacija;
- Daug bereikalingos rašliavos, dokumentų falsifikacija;
- Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas;
- Atotrūkis tarp teorijos ir praktikos;
- Nepakankamas politikų požiūris į mokytojo darbą;
- Švietimo sistemos įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi;
- Per didelis mokinių skaičius klasėje;
- Sudėtingos ir sunkios ugdymo programos;
- Siekimas parodyti geresnius ugdymo rezultatus, neaiški vertinimo sistema;
- Neefektyvi vadovų ir pedagogų atestacija;
- Suformuotas ne palankus visuomenės požiūris į švietimą ir jo problemas;

- Teorijos ir praktikos nesuderinimas;(ministerijos teorija, mokyklų praktika)
- Ne kompetentingi valdininkai;
- Konkurencija tarp švietimo įstaigų;
- Nepakankamas mokyklų ir mokytojų finansavimas;

Mokytojų požiūriu nusakyti veiksniai, įtakoiantys ugdymo kokybę

- Išskelti nerealūs tikslai;
- Per didelis mokinių skaičius mokykloje ir klasėje;
- Valstybės siekių, praktinių veikslių ir vertinimo nesuderinamumas;
- Savivaldybių savivalė;
- Mokyklų tinklo reorganizavimas;
- Mokykla virsta biurokratine įstaiga;
- Sudėtinga vertinimo sistema, daug rašliavos, nesilaikoma standartų;
- Deklaruojamas rezultatų slaptumas (egzaminai);
- Skurdi aplinka;
- Švietimui skirtų lėšų panaudojimas ne pagal paskirtį;
- Materialinių ir intelektualinių resursų stoka;
- Bereikalinga rašliava;
- Korepetitoriaavimas;
- Pradinių klasių mokinių nevertinimas pažymiais;
- Nesuderintos ugdymo programos, persunkus ugdymo turinys;
- Nemotyvuoti mokiniai.

3. DISKUSIJA

Ši trumpa analizė akivaizdžiai rodo, kad švietimo falsifikacijos fenomenas Lietuvoje egzistuoja. Akivaizdu, kad švietimo falsifikacijos probleminis laukas platus. Tyrime analizuojamos švietimo kokybės problemos, šešėlinis švietimas, korupcija švietime. Nepaliestos problemos apie švietimo efektyvumą, mokyklų reorganizavimą, socialinį teisingumą. Švietimo sistemoje švietimo politika įgyvendinama per švietimo reformą, kuri turi sutapti su socialine ir ekonomine reforma. Tačiau visuomenė skuba ir tikisi iš švietimo reformos greitų rezultatų. Bet reforma yra planingas politinis procesas, trunkantis ilgą laiką. Be to, būtinos papildomos lėšos ir papildomi žmonių ištekliai. Lėšų paskirstymas ir jų panaudojimas buvo, ir yra problematiška tema. O ir visų švietimo darbuotojų profesionalus parengimas reikalauja laiko ir finansų. Reforma tik „iš viršaus“ taip pat stabdis, deja, dar yra vadovų, pedagogų, kurie pasyviai reaguoja į permainas. Viešieji ryšiai visada buvo mūsų reformos silpnoji grandis. Bet juk viena yra sukurti idėjas, o kita – pateikti, „parduoti“ jas, kad ir mokytojai, ir mokiniai taptų sąjungininkais, kad jiems tos idėjos būtų patrauklios, nes jos iš tiesų tokios ir yra. O kadangi jos tiesiog numetamos „iš viršaus“, dažnai kyla pasipriešinimas, nesupratimas, nesusikalbėjimas.

Reikia keisti dabartinę neefektyvią mokytojų ir mokyklų vadovų atestacijos sistemą. Ne atestacijos segtuvai ir portfeliai, o supaprastintas ir gerai organizuotas vidaus bei teisinga kryptimi kuriamas išorės auditas gali atskleisti mūsų pasiekimus ir taisytinus dalykus. Todėl, vykdant reformą, būtinas viešumas, diskusijos, įtraukiant visą visuomenę į šį procesą. Betgi Lietuvoje vadovaujančios partijos dažnai keičiasi, kiekviena pateikdama savo švietimo programas. Švietimo struktūros nėra tokios lanksčios ir nespėja prisitaikyti prie fragmentiškų pakeitimų.

Mokytojas dar nėra laikomas pačiu tikriausiu švietimo reformos įgyvendintoju. Manoma, jog yra kažkokie strategai, kūrėjai, kurie viską sugalvoja, o mokytojui telieka aklaivai vykdyti instrukcijas. Bet iš tikrųjų tai juk mokytojas yra svarbiausias veikėjas. Jokių institutų direktoriai į mokyklas neina, todėl mokytojai turi būti svarbiausi naujovių sąjungininkai.

Veiksmingesnei švietimo politikai kelią užkerta tai, kad švietimo sistemoje nėra aiškiai susiformavusių interesų grupių. Nei mokyklų administratoriai, nei įvairių specialybių mokytojai, nei mokytojai apskritai, nei profesinių mokyklų mokytojai, nei privačių mokyklų atstovai, nei galiausiai tėvai nėra įkūrę veiksmingai veikiančių organizacijų, kurios, atstovaudamos savo grupių interesams, galėtų kryptingiau dalyvauti reformuojant švietimą.

Didėja biurokratinis aparatas, proporcingai auga ir dokumentacijos kiekis, kuris, mokytojų teigimu, atitraukia juos nuo tiesioginio darbo ir negerina švietimo kokybės. Vis

didėjančio biurokratizmo priežastys: pirmoji – nepasitikėjimas vienu kitais ir iš jo kylantis siekimas pagal raštus kontroliuoti, kaip dirbama ir buvo dirbta; antroji – kai kurių institucijų ar bent dalies jų darbuotojų noras gauti iš mokyklų didžiulį kiekį informacijos apie viską, kad galėtų tariamai efektyviau valdyti švietimą. Mokytojai teigia, kad ypač padaugėjo įvairių anketų ir testų. Užmirštama, koks pragaištingas informacinėje visuomenėje nevaldomas informacijos perteklius. Yra teigiama, kad Europos šalių mokyklose raštų srautai ne ką mažesni, tačiau nepasakoma, kad jose kanceliarinį darbą dirba daugiau darbuotojų ir jiems yra geriau atlyginama.

Kadangi reforma orientuota į valdymo pertvarką, o ne į mokymo ir mokymosi tobulinimą, visuomenėje kyla nepasitenkinimas, mokytojai vis labiau praranda autoritetą. Iš tyrimo respondentų demografinius duomenų matyti, kad mokykloje vyrauja moteriškas kolektyvas, suardoma pusiausvyra. Taip pat dauguma respondentų turintys 20-30 metų darbo stažą. Tai galima teigti, kad jų amžiaus vidurkis 55 metai. Ar toks žmogus, besikeičiančioje visuomenėje, dar turi motyvacijos keistis ir efektyviai dirbti? Iškyla problema, kaip pritraukti jaunus žmones į švietimo sistemą.

Kita problema- mokinių mokymosi krūvis. Vis kalbama apie kompetencijas, tačiau žinių svarba išlieka. Nesuderintos standartų, programų, vertinimo sistemos mokinius stumia į neviltį, nebelieka motyvacijos mokytis.

Šioms ir kitoms problemoms spręsti būtina atlikti išsamius edukacinius tyrimus, kad ir politikai, ir visuomenė būtų informuoti apie realią švietimo politikos situaciją.

4. IŠVADOS

1. Nepriklausomų ekspertų nuomone, Lietuvoje egzistuoja švietimo falsifikacijos fenomenas, kuris neigiamai veikia švietimo sistemą. Nustatyta, kad švietimo falsifikacijos sampratą nusako tokie esminiai teiginiai: biurokratizmas, Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas, nesunorminta pokyčių vadyba, visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas- kompetencijų stoka, ugdomojo proceso iškraipymas.
2. Atskleista, kad švietimo falsifikaciją sąlygoja netinkamas visuomenės požiūris į švietimą, kompetencijų stoka, biurokratizmas, per plačios egzaminų programos, išaukštintos vaiko teisės. Tai neigiamai, įtakoja ugdymo kokybę: švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose įvyksta nesusikalbėjimas, mažėja mokinių motyvacija mokymuisi. Švietimo falsifikacijos problemą siūloma spręsti nekopijuojant užsienio patirties, o remiantis sava nacionaline patirtimi ir tradicijomis, atliekant tyrimus, įvertinančius politines, ekonomines ir socialines galimybes, švietimo reformai vykdyti.
3. Mokytojų požiūriu, švietimo falsifikacijos samprata reiškiasi per valstybės švietimo politikos iškraipymus ir biurokratizmą. Esminiai švietimo falsifikaciją sąlygojantys veiksniai: korupcija valdžioje, neskaidri konkurencija tarp švietimo įstaigų, dokumentų falsifikacija, neefektyvi vadovų ir pedagogų atestacija. Ugdymo kokybę sąlygoja šie švietimo falsifikacijos veiksniai: lėšų panaudojimas ne pagal paskirtį, nesuderintos ugdymo programos, persunkus ugdymo turinys, neefektyvi vertinimo sistema, per didelis mokinių skaičius mokykloje ir klasėje.
4. Nustatyta, kad ekspertų ir mokytojų požiūris į švietimo falsifikacijos sampratą iš esmės sutampa. Švietimo falsifikacija suvokiama kaip biurokratizmas, kompetencijų stoka ir švietimo politikos iškraipymas. Tarpusavyje koreliuoja nusakyti švietimo falsifikaciją sąlygojantys veiksniai bei švietimo falsifikacijos veiksniai, įtakojantys ugdymo kokybę.

5. REKOMENDACIJOS

1. Biurokratizmą galėtų sumažinti sukurta švietimo valdymo informacinė sistema bei nustatyta tvarka, kad niekas negalėtų reikalauti jau kartą pateiktos informacijos.
2. Reikia švietimo sistemą decentralizuoti, nes susidarė tokia situacija, kad ministerija, reprezentuojanti Valstybės lygmenį, jau nebeaprėpia visų šalies švietimo procesų, bet vis vien bando viską kontroliuoti, o tai daug ką apsunkina.
3. Būtina atlikti išsamius edukacinius tyrimus, kad politikai ir visuomenė būtų informuota apie realią švietimo politikos situaciją. Siūlomi švietimo falsifikacijos sprendimo būdai: viešumas, bendradarbiavimas, monitoringas.
4. Kad Lietuvos švietimo sistema būtų bendroje Europos mokslo erdvėje, reikia darnios sąveikos tarp valstybės, mokslo bendruomenių ir suinteresuotų grupių.

LITERATŪRA

1. Barkauskaitė M., Martišauskienė E., Gaigalienė M. Indrašienė V., Mačiulytė R., Zybartas., S Guoba A. (2004) Mokymosi krūviai bendrojo lavinimo mokykloje. LR švietimo ir mokslo ministerija. VPU. Tiriamojo darbo ataskaita. Vilnius.
2. Bitinas B. (2000). Ugdymo filosofija. Vilnius.
3. Bitinas B. (2002). Pedagoginės diagnostikos pagrindai. Vilnius.
4. Būdienė V. (2000). Monitoringas ad hoc // Mokykla. Nr.5. P.2-5
5. Dabartinis lietuvių kalbos žodynas. [žiūrėta 2006-04-16] Prieiga per internetą :<<http://wwwautoinfa.lt/webdic/>
6. Daujotis V.(2000). Doktorantūros teisė arba svainių šalyje nieko naujo. [žiūrėta 2006-04-25]. Prieiga per internetą :<<http://www.mokslas.lt/content/misc/žiniasklaida/03-08.doc>
7. Daujotis V.(2004). „Penktoji kolona“ Lietuvoje.[žiūrėta 2006-04-25]. Prieiga per internetą :<<http://www.pilieciai.lt>
8. Filosofijos žodynas. (2002). Vilnius.
9. Jonikova V. (2000) Švietimo globalizacija ir Lietuva [žiūrėta 2004-04-20] Prieiga per internetą :<<http://www.sociumas.lt/lit/autoriai/Jonikova.aps>.
10. Jovaiša L. (1993) Pedagogikos terminai. Kaunas.
11. Kardelis K. (2002). Mokslinio tyrimo metodologija. Kaunas.
12. Katiliūtė E. (2003). Aukštosios ir vidurinės mokyklos sanglauda švietimo politikos aspektu.// Socialiniai mokslai. Nr. 1 (38)
13. Lamanauskas V. (2004c) Šalies švietimo kokybė kaitos kontekste // Lietuvos aidas. 2004, sausio 5. P.3
14. Lamanauskas V. (2004a). Nuo rinkliavų iki korupcijos [žiūrėta 2006-04-16] Prieiga per internetą :<http://wwwxxx1amžius.lt/numeriai/2004/sviet_01.html-17k
15. Lamanauskas V. (2004b). Švietimo monitoringo įvadas. Šiauliai.
16. Lamanauskas V. (2000). Švietimo reformos vizijos ir tikrovė // xx1 amžius. Nr. 17
17. Būdiene V. (2000) Monitoringas ad hoc //Mokykla. Nr.5. P.2-5
18. Laurinčiukienė L.(2000) Švietimo tyrimų yra. // Mokykla. Nr. 4.P. 2
19. Leontjeva E. (2000). Švietimas- išimtinė valstybės valda// Dialogas Nr. 21 (422)
20. Lietuvių kalbos žodynas. (1969). Vilnius.

21. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (2003-06-28) [žiūrėta 2006-04-16]
Prieiga per internetą :<http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/istatymai/i-1489.htm
22. Lietuvos švietimo koncepcija [žiūrėta 2006-04-15] Prieiga per internetą
:<http://www.moku.lt/darbai/moku.lt_lietuvos_svietimo_koncepcija
23. LT Švietimo įstatymas. (2003-06-17) [žiūrėta 2006-04-15]. Prieiga per
internetą :<[//www.smm.lt](http://www.smm.lt)
24. Lt valstybės švietimo strategijos nuostatos 2003-2012m. [žiūrėta 2006-04-20].
Prieiga per internetą :<[//www.smm.lt](http://www.smm.lt)
25. Merkys G., Šaparnis G. (2000). Kokybinių ir kiekybinių metodų derinimas
mokyklinės vadybos diagnostikoje: hipotezė ir pirmieji žingsniai.// Socialiniai
mokslai. Nr. 2 (23). P.43-55.
26. Parsons W. (2001). Viešojo politika. Vilnius.
27. Pruskus V. (2000) Švietimo kokybės monitoringas: socialinės realybės
užsakymas ir jo perspektyvos //Filosofija. Sociologija. Vilnius. Nr.1.P. 26-33.
28. Puodžiukas A. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų
įgyvendinimo programa: pranešimas [žiūrėta 2006-04-16]. Prieiga per
internetą :<www.smm.lt/fit/naujienos/kalbos.htm
29. Rado P. (2003). Švietimas pereinamuoju laikotarpiu. Vilnius.
30. Sajienė L. (Sud.).(2003). Mentorius knyga. Kaunas
31. Samalavičius A. (2003). Universiteto idėja ir akademinė industrija. Vilnius
32. Strazdas V Šešėlinis švietimas: korepetitoravimas. [žiūrėta 2006-04-16]
Prieiga per internetą :<<http://www.takas.lt/svietimas/dialogas/archyvas>
33. Stumbrys E. (2004) Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas
//Aukštojo mokslo kokybė Nr. 1.
34. Samalavičius A. (2003). Universiteto idėja ir akademinė industrija. Vilnius.
35. Tarptautinių žodžių žodynas. (2001). Vilnius.
36. Tarptautinių žodžių žodynėlis (1999). Vilnius
37. Vaitkus R. Valstybės ir mokslo bendruomenės sąveikos problemos.// Nr. IX-
2292, 2004-06-22, Žin., 2004, Nr. 103
38. Želvys R., Būdiene V., Zabulionis A. (2003). Švietimo politika ir
monitoringas. Vilnius.
39. Želvys R. (1999). Švietimo vadyba ir kaita. Vilnius.
40. Želvys R. Švietimo vertinimas //Mokykla. 1996. Nr.10-11.

41. Добренъков В. И. Кравченко А. И. (2004) Методы социологического исследования. Москва

PADĖKA

Esu dėkinga darbo vadovui **dr. prof. Vincentui Lamanaukui** už konsultacijas, suteiktas žinias ir toleranciją, rengiant magistro darbą.

Dėkoju Radviliškio miesto bendrojo lavinimo mokyklų:

Vaižganto gimnazijos

Lizdeikos gimnazijos

Gražinos vidurinės mokyklos

S. Dariaus ir S. Girėno vidurinės mokyklos

V. Kudirkos pagrindinės mokyklos

mokytojams, už dalyvavimą tyrime.

Dėkoju **nepriklausomiems ekspertams**, už pareikštas nuomones, atliekant tyrimą.

EDUKACINIS TYRIMAS „ŠVIETIMO FALSIFIKACIJA, KAIP PROBLEMA“

Gerb. kolegos,

Vykdome tyrimą, siekiant išsiaiškinti švietimo falsifikacijos problematiką. (Tarptautinių žodžių žodyne falsifikacija aiškinama kaip, sąmoningas ko nors iškraipymas, klastojimas, pateikimas ne tikru dalyku). Šis tyrimas, tikimės, padės geriau pasirengti didesnio masto tyrimui ateityje. Siekiant atspindėti, profesinės grupės vertinimą ir prognozes, pirmajame etape organizuojame Delphi metodu grįstą ekspertų grupės apklausą. Jūs esate pasirinktas kaip ekspertas.

Pagrindinis šios apklausos tikslas- išsiaiškinti Jūsų nuomonę ir požiūrį į švietimo falsifikacijos problemą, nes ji kol kas nėra tyrinėta Lietuvoje.

Delphi tyrimo sėkmei, labai svarbi kiekvieno eksperto nepriklausoma nuomonė, todėl ekspertų grupės sudėtis nėra skelbiama. Šiam tyrimui sudaryta ekspertinė grupė reprezentuoja: pedagogai, švietimo centrų, švietimo fondų, švietimo skyrių ir aukštųjų mokyklų atstovai. Svarbiausias atrankos kriterijus – kompetencija. Tikėtina užteks 2-3 apklausos etapų (antrajame etape ekspertas gaus apibendrintus pirmojo etapo rezultatus). Atskirų ekspertų nuomonė nebus viešai skelbiama ar diskutuojama. Tyrimui ypač svarbūs Jūsų komentarai, pastabos, nuomonės, tai padės mums išsamiau išsiaiškinti švietimo falsifikacijos sąvoką ir procesą. Tikimės, kad dalyvausite visuose apklausos etapuose.

Prašome, atsakymus į klausimus grąžinti elektroniniu paštu - ausale@splius.lt
Iš anksto dėkojame ir linkime Jums sėkmės.

1. Kaip jūs suprantate švietimo falsifikaciją?

Komentaras:

2. Kaip jūs manote, kas sąlygoja švietimo falsifikaciją?

Komentaras:

3. Kaip jūs manote, kokia švietimo falsifikacijos įtaka ugdymo kokybei?

Komentaras:

4. Kaip, jūs pasiūlytumėte, spręsti švietimo falsifikacijos problemą?

Komentaras:

**EDUKACINIS TYRIMAS „ŠVIETIMO FALSIFIKACIJA, KAIP
PROBLEMA“**

/ antrasis tyrimo etapas /

Gerb. kolegos,

Dėkojame už dalyvavimą pirmajame tyrimo etape ir pareikštą nuomonę. Mes įdėmiai išanalizavome jūsų atsakymus ir parengėme antrąją anketą, kuri turėtų padėti detaliau išryškinti tyrinėjamą problemą. Atsakymų į abi anketas pagrindu bus rengiama bendrosios ekspertų nuomonės ataskaita, su kuria turėsite galimybę susipažinti bei ją komentuoti. Mes tikime, kad jūs dalyvausite antrajame tyrimo etape, nes kiekvieno eksperto nuomonė labai svarbi, rengiant bendrąją analizę.

Prašome, užpildytą anketą gražinti e-paštu –ausale@splius.lt

1. Švietimo falsifikacijos samprata

/pažymėkite atitinkamoje skiltyje +/

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas			
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos			
Mokykloje naudojama ne legali kompiuterinė įranga			
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi			
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka			
Ugdymas ne pagal veikiančias programas			
Vertinimas nesilaikant standartų			
Siekis parodyti įstaigos darbo rezultatus geresniais			
Daug bereikalingos rašliavos			
Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas			
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas			
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas			
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas			
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo			
Nesunorminta pokyčių vadyba			
Teorijos ir praktikos atotrūkis			
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas			
Kita (įrašykite, jei kilo naujų minčių)			
Komentaras:			

2. Švietimo falsifikaciją sąlygojantys veiksniai

/iš pateiktų veiksnių sąrašo išskirkite 5 svarbiausius ir pažymėkite +/

Veiksniai	Svarbiausi
Netinkamas visuomenės požiūris į mokyklą; ji privalanti atlikti daug įvairių funkcijų	
Silpna valstybės ekonominė būklė	
Vyriausybės politika ir pozicija į švietimo sritį	
Partijų ir politikų įtaka	
Švietimo darbuotojų kompetencijų trūkumas	
Abejingumas tautiniam identitetui	
Atskirų asmenų finansinis suinteresuotumas	
Konkurencija tarp mokyklų	
Brandos egzaminų programos per didelės apimties	
Išaukštintos vaiko teisės	
Masinės kultūros vaidmuo vaiko gyvenime	
Skirtingos švietimo filosofijos	
Kultūra ir tradicijos	
Politinių partijų interesai	
Švietimo politikos vykdytojų kompetencijų stoka	
Mokyklų finansavimas pagal mokinio krepšelį	
Fiktyvus mokinių vertinimas	
Biurokratizmas	
Ne adekvatus realybei išsilavinimo standartai	
Profilinis mokymas	
Mokinių žinių ir gebėjimų vertinimo bei egzaminų vertinimo atitikmuo	
Korepetitorių darbas, „parama“ egzaminų metu	
Kita (įrašykite, jei kilo naujų minčių)	
Komentaras	

3. Švietimo falsifikacijos įtaka ugdymo kokybei

/ iš pateiktų veiksnių sąrašo išskirkite 5 svarbiausius ir pažymėkite +/

Veiksniai	Svarbiausi
Ugdymo kokybei neturi įtakos	
Švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose įvyksta nesuskalbėjimas	
Ypatingai žalinga	
Daugiau neigiama nei teigiama	
Palieka spragas moksleivių žiniuose	
Esminė, nes negarantuoja kokybiško ugdymo	
Reiškiasi per ugdymo tikslų suvokimą ir jų įgyvendinimą	
Tokiu atveju kokybės nėra	
Neuždirbtas pažymys skatina tinginystę, savęs pervertinimą	
Mažėja mokinių mokymosi motyvacija	
Iškrepiama išsilavinimo sąvoka: pažymiai geri, o įgūdžiai ir žinios menkos	
Kita (įrašykite, jei kilo naujų minčių)	
Komentaras:	

4. Pasiūlymai

/ iš pateiktų pasiūlymų sąrašo išskirkite 5 svarbiausius ir pažymėkite +/

Veiksniai	Svarbiausi
Gerinti švietimo įstaigų finansavimą	
Bendravimo ir bendradarbiavimo tobulinimas tarp visų švietimo institucijų	
Aklai nekopijuoti užsienio patirties, diegiant naujoves, vykdam reformą	
Būtinai problemų sprendimų viešumas	
Būtinai teoretikų, praktikų ir ekspertų vieningumas	
Viešas atsiskaitymas	
Nekelti mokytojams ir švietimo įstaigoms nepamatuotų reikalavimų	
Mažinti biurokratinį darbuotojų skaičių	
Mažinti rašliavą	
Peržiūrėti bendrojo lavinimo mokyklų ir aukštųjų mokyklų ugdymo programas	
Grįžti prie vaiko vertybių gradacijos: kur yra ne tik teisės, bet ir pareigos	
Kontroliuoti ir reguliuoti vaiko švietimą (ugdymą)	
Atsisakyti „amerikanizacijos“	
Kelti mokytojų prestižą ir autoritetą	
Šalinti nesuskalbėjamą neišbaigtumą, konservatizmą, paviršutiniškumą	
Plačiau diskutuoti švietimo filosofijos klausimais	
Sudaryti sąlygas reikštis ugdymo įvairovei	
Daugiau dėmesio skirti mokymosi mokytis kompetencijai	
Kelti mokytojams atlyginimą	
Keisti požiūrį į vertinimą pažymiais	
Mokytojui suteikti daugiau laisvės praktinėje veikloje	
Peržiūrėti išsilavinimo standartus	
Siaurinti programas	
Mažinti egzaminų reikalavimus	
Peržiūrėti mokinio ugdymo metodiką	
Didesnį dėmesį skirti vaiko asmenybės ugdymui	
Kita (įrašykite, jei kilo naujų minčių)	
Komentaras:	

Gerb. Kolegos,

Dar kartą dėkojame už geranorišką bendradarbiavimą. Užpildytas anketas prašytume grąžinti.

PRIEDAS

EDUKACINIS TYRIMAS „ŠVIETIMO FALSIFIKACIJA, KAIP PROBLEMA“

/trečiasis (paskutinis) tyrimo etapas/

Gerb. kolegos,

Nuoširdžiai dėkojame už dalyvavimą pirmajame ir antrajame apklausos etapuose. Žemiau pateikiame pirmojo ir antrojo etapų medžiagos analizės ir apibendrinimo rezultatus. Prašytume susipažinti ir pakomentuoti. Nuo antrosios anketos pildymo praėjo šiek tiek laiko, tad tikėtina, jog pažvelgsite į problemą vėl nauju žvilgsniu. Be to, tai yra apibendrinti duomenys, reiškiantys bendrą ekspertinės grupės požiūrį. Dar kartą akcentuojame, jog jūs esate ekspertas, išreikškite savo nuomonę.

- Švietimo falsifikacijos samprata (N/%) /pagal apibendrintus ekspertų vertinimus/

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas	7/50	6/42,9	1/7,1
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos	5/35,7	7/50	2/14,3
Mokykloje naudojama nelegali kompiuterinė įranga	2/14,3	5/35,7	7/50
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi	5/35,7	6/42,9	3/21,4
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka	8/57,1	3/21,4	3/21,4
Ugdymas ne pagal veikiančias programas	2/14,3	8/57,1	4/28,6
Vertinimas nesilaikant standartų	-	11/78,6	3/21,4
Siekis parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus	6/42,9	8/57,1	-
Daug bereikalingos rašliavos	11/78,6	1/7,1	2/14,3
Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas	4/28,6	4/28,6	6/42,9
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas	6/42,9	8/57,1	-
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas	8/57,1	4/28,6	2/14,3
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas	9/64,3	4/28,6	1/7,1
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo	5/35,7	7/50	2/14,3
Nesunorminta pokyčių vadyba	3/21,4	10/71,4	1/7,1
Teorijos ir praktikos atotrūkis	7/50	5/35,7	2/14,3
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas	8/57,1	5/35,7	1/7,1
Kita (įrašykite, jei kilo naujų minčių)			
Komentaras:			

- Veiksniai, sąlygojantys švietimo falsifikaciją /išskirti 5 svarbiausieji, daugiausiai ekspertų balsų surinkę veiksniai/

Teiginiai	Komentariai
Netinkamas visuomenės požiūris į mokyklą; ji privalanti atlikti daug funkcijų (1)	
Švietimo politikos vykdytojų kompetencijų stoka (2)	
Biurokratizmas (3)	
Brandos egzaminų programos per didelės apimties (4)	
Išaukštintos vaiko teisės (5)	

- Švietimo falsifikacijos veiksniai, įtakoiantys ugdymo kokybę /išskirti 5 svarbiausieji, daugiausiai ekspertų balsų surinkę veiksniai/

Teiginiai	Komentariai
Mažėja mokinių mokymosi motyvacija (1)	
Iškrepiama išsilavinimo sąvoka: pažymiai geri, o įgūdžiai ir žinios menkos (2)	
Palieka spragas moksleivių žiniose (3)	
Reiškiasi per ugdymo tikslų suvokimą ir jų įgyvendinimą (4)	
Švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose įvyksta nesusikalbėjimas (5)	

- Rekomendacijos, švietimo falsifikacijos problemai spręsti /išskirtos 5 svarbiausios, daugiausiai ekspertų balsų surinkusios rekomendacijos/

Teiginiai	Komentariai
Aklai nekopijuoti užsienio patirties, diegiant naujoves, vykdant reformą (1)	
Grįžti prie vaiko vertybių gradacijos: kur yra ne tik teisės, bet ir pareigos (2)	
Mažinti rašliavą (3)	
Nekelti mokytojams ir švietimo įstaigos nepamatuotų reikalavimų (4)	
Būtinasis teoretikų, praktikų ir ekspertų vieningumas (5)	

Gerb. kolegos,

Iš anksto dėkojame už jūsų pareikštą nuomonę. Ji mums labai svarbi. Prašome užpildytą anketą gražinti, e- paštu: ausale@splus.lt

EDUKACINIS TYRIMAS „ŠVIETIMO FALSIFIKACIJA, KAIP PROBLEMA“

Gerb. kolegos,

Vykdomė tyrimą, siekiant išsiaiškinti švietimo falsifikacijos problematiką. (Tarptautinių žodžių žodyne falsifikacija aiškinama kaip, sąmoningas ko nors iškraipymas, klastojimas, pateikimas ne tikru dalyku). Šis tyrimas, tikimės, padės geriau pasirengti didesnio masto tyrimui ateityje. Siekiant atspindėti, profesinės grupės vertinimą ir prognozes, jūs esate pasirinktas kaip ekspertas. Anketa anoniminė.

Pagrindinis šios apklausos tikslas- išsiaiškinti Jūsų nuomonę ir požiūrį į švietimo falsifikacijos problemą, nes ji kol kas nėra tyrinėta Lietuvoje.

Prašome atsakyti į klausimus. Iš anksto dėkojame ir linkime Jums sėkmės.

Šiaulių Universiteto edukologijos magistrantė

Aušra Aleknaitė

1. Švietimo falsifikacijos samprata. Prašome įvertinti teiginius.
/pažymėkite atitinkamoje skiltyje +/-

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo falsifikacija- tai realios švietimo situacijos (ugdymo proceso) iškraipymas			
Nesuderintos mokomųjų dalykų programos			
Mokykloje naudojama nelegali kompiuterinė įranga			
Kai švietimo sistemoje įstatymai pagrįsti teorija, užsienio patirtimi			
Falsifikuojama mokytojų darbo apmokėjimo tvarka			
Ugdymas ne pagal veikiančias programas			
Vertinimas nesilaikant standartų			
Siekis parodyti geresnius įstaigos darbo rezultatus			
Daug bereikalingos rašliavos			
Aukštojo mokslo diplomų falsifikavimas			
Fiktyvių, neatitinkančių reikalavimų aukštųjų mokyklų steigimas			
Visuomenėje nuvertintas mokytojo autoritetas			
Valstybės siekių, praktinių veiksmų ir vertinimo nesuderinamumas			
Nepakankamas intelektualinių ir materialinių resursų lygmuo			
Nesunorminta pokyčių vadyba			
Teorijos ir praktikos atotrūkis			
Teisės aktais reguliuojamos švietimo politikos, ekonomikos ir praktinio įgyvendinimo iškraipymas			
Kita (įrašykite, jei kilo naujų minčių)			
Komentaras:			

2. Nusakykite bent vieną veiksnį, sąlygojantį švietimo falsifikaciją.

3. Nusakykite bent vieną švietimo falsifikacijos veiksnį, įtakojančią ugdymo kokybę.

Jūsų demografiniai duomenys:

1. Darbo stažas
(pedagoginis).....

2. Pedagoginė
kvalifikacija.....

3.
Lytis.....